

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Selhání subjektů finančního trhu

Disertační práce – autoreferát

Obsah

1.	ÚVOD DO PROBLEMATIKY A SOUČASNÝ STAV ŘEŠENÉ PROBLEMATIKY	3
2.	VĚDECKOVÝZKUMNÉ HYPOTÉZY	7
3.	APLIKOVANÉ METODY VÝZKUMU.....	15
4.	ZODPOVĚZENÍ POLOŽENÝCH VĚDECKOVÝZKUMNÝCH HYPOTÉZ	18
5.	DOSAŽENÍ CÍLE VĚDECKÉHO VÝZKUMU	32
6.	NÁVRHY OPATŘENÍ A ÚVAHY DE LEGE FERENDA.....	35
7.	ABSTRAKT V ČESKÉM A VE SVĚTOVÉM JAZYCE	41
8.	SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ	44
9.	PŘEHLED PUBLIKOVANÝCH PRACÍ AUTORA.....	66

1. Úvod do problematiky a současný stav řešené problematiky

Předmětem této práce je (podle kritérií¹ pro doktorské práce)² komplexně analyzovat **selhání subjektů finančního trhu**, a to s akcentem na **bankovní instituce**, komparaci s evropskou právní úpravou, ale především též s **akcentem na řešení finanční krize bankovního systému a způsoby jeho řešení se zachováním činnosti, nebo ukončení činnosti, následnou likvidaci a případnou insolvenční bankovních subjektů**. V závěru práce se autor věnuje i praktickým aspektům vybrané tuzemské banky, na které demonstruje výzkumné poznatky v praxi. V tomto kontextu je pak podstatné zdůraznit, že důležitost tématu podtrhuje také fakt, že při selhání finančních institucí bylo Fondem pojištění vkladů – později transformovaném na Garanční systém finančního trhu – za dobu své existence vyplaceno na náhradách vkladů ve 22 případech, při kterých poskytl v podobě 18 řádných a 4 dodatečných výplat náhrady vkladatelům **12 bank a 5 družstevních záložen**, celkem **zhruba 42,1 miliard Kč**. Celkem Fond pojištění vkladů, resp. později Garanční systém finančního trhu, od svého vzniku vyplatil náhrady více než 300 000 klientům.³ Garanční systém má nyní dva organizačně a účetně oddělené fondy. Tyto fondy také mají rozdílný účel a jejich finanční prostředky nemohou být využity na jiné než zákonem určené úkony. Do Garančního systému finančního trhu přispívají ze zákona všechny instituce (banky, pobočky bank z jiného než členského státu, stavební spořitelny a družstevní záložny), u kterých jsou vedeny pojištěné vklady. V případě potřeby bude mít systém možnost doplnit chybějící zdroje mimořádnými příspěvky, půjčkou na finančním trhu nebo úvěrem od obdobných evropských institucí či přímo ze státního rozpočtu. Dalšími zdroji systému jsou přijatá plnění z konkurzních, likvidačních a insolvenčních řízení za zkrachovalými bankami, kde je Garanční systém v postavení věřitele. Systém v současné době disponuje částkou přes 30 mld. Kč.

Pojetí tématu selhání subjektů finančního trhu, jakož definice základních pojmů v rámci finančního práva, je **multidisciplinární**, resp. **zvolené téma má multidisciplinární přesah**.

¹ Metody citování literatury a strukturování bibliografických záznamů podle mezinárodních norem ISO 690 a ISO 690-2 Metodický materiál pro autory vysokoškolských kvalifikačních prací.

² Opatření děkana č. 17/2017, o závěrečných pracích, ze dne 29. 11. 2017, č. j. PF/5719/2017.

³ Garanční systém od října 2016 vyplatil 84 klientů ERB bank, kteří si přišli vyzvednout částku odpovídající maximálnímu možnému limitu pro výplatu náhrady vkladu – jednalo se o 2,702 mil. Kč. Jednalo se o klienty, kteří v bance měli uloženou sumu přesahující limit pro výplatu náhrady vkladu. V průměru měl každý z nich uloženo 3,247 mil. Kč a celková částka, kterou klienti mohou v likvidaci uplatňovat, dosahuje výše 45,757 milionů korun. Garanční systém dosud eviduje 2 056 klientů ERB bank, kteří si náhradu vkladu dosud nevyzvedli. Celkem mají nárok na 72,50 mil. Kč. O své peníze mohou na vybraných pobočkách České spořitelny žádat do 20. října 2019.

Vymezené téma v sobě zahrnuje ekonomickou vědu, právní vědu, zákony upravující ekonomické a finanční aspekty, jakož zákony upravující právo obchodních korporací.

Oblast práva finančních institucí je velmi důležitou součástí právního řádu. Problematika, která se k této právní oblasti bezprostředně váže, byla pro autora této práce předmětem zkoumání již před zahájením jeho doktorského studia se zaměřením na oblast finančního a insolvenčního práva, kdy autor vykonává činnost, jak obecného, tak zvláštního insolvenčního správce. Postupem času a především pak díky jeho praktické činnosti likvidátora finančních institucí se rozhodl zpracovat práci na téma selhání subjektů finančního trhu s akcentem na bankovní sektor.

Během doktorského studia pak měl autor této práce (především díky velmi aktivnímu přístupu svého školitele) příležitost účastnit se konferencí, ale především též zapojit se do autorského kolektivu ke komentáři k insolvenčnímu zákonu, ve kterém autor zpracoval komplexně pasáž stran úpadku finančních institucí. V současné chvíli je vedoucím autorem chystaného komentáře k zákonu o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu, komentáře k zákonu o spořitelních a úvěrních družstvech a komentáře k zákonu č. 377/2005 Sb., o doplňkovém dohledu nad bankami, spořitelními a úvěrními družstvy, pojišťovny a obchodníky s cennými papíry ve finančních konglomerátech a o změně některých dalších zákonů (zákon o finančních konglomerátech). V celé své profesní praxi se zaměřoval na oblast finančního práva, když mimo jiné aktivně vystupoval na řadě tuzemských a zahraničních konferencích a publikoval (nebo se na nich alespoň jako spoluautor podílel) množství odborných textů (jak článků, tak monografií). Mnoho článků se pak promítlo i do rozhodovací praxe soudů. V neposlední řadě pak autor během svého doktorského studia navštívil i několik zahraničních právnických fakult, kde pro svou vědeckou práci prováděl rešerši potřebných materiálů (například The George Washington University Law School). Zároveň vedle toho navštívil i evropské instituce, ve kterých mu byl detailně popisován průběh legislativního procesu komunitárního a unijního práva.

Po celou dobu svého studia se proto autor této disertační práce na základě průběžně získávaných teoretických i praktických poznatků podílel na tom, aby byl výzkum, který je v jejím obsahu zachycen, proveden s využitím širokého spektra zdrojů, hloubkově, ale především též na velmi vysoké odborné úrovni vypracován tak, aby na něj bylo možné v budoucnu kdykoli plynule navázat například v habilitační práci.

Zde předložené disertační práci, a to subjektům finančního trhu, se odborné monografie věnují jen partikulárně. Jediným uceleným celkem se zásadním přínosem je monografie

na téma „*Subjekty finančního trhu*“.⁴ Dílčí otázky, jež se poji se subjekty finančního trhu, jsou zpracované v řadě odborných publikací, ať už se jedná o monografie, sborníky, nebo odborné články. Pro velké množství těchto literárních zdrojů je nemožné představit je zde výčtem. Na tomto místě je však nutné zdůraznit například odborné monografie psané perem profesora **Bakeše**, profesorky **Karfíkové** a **dalších významných spoluautorů**, které jsou podle mého názoru na vrcholu pomyslné pyramidy, jedná se o odborně vynikající práce, které mají i značný přesah do jiných právních odvětví, jak po teoretické, tak praktické stránce. Jedná se především o monografii „*Finanční právo*“⁵. „*Komentář k zákonu o bankách*“⁶ a „*Finanční a právní aspekty organizačních složek státu*“.⁷ V závěru si pak ještě autor dovoluje poukázat na velmi významnou monografii „*Teorie finančního práva a finanční vědy*“⁸, zpracovanou předními odborníky z oblasti finančního práva, kdy tato monografie je pro něho základním stavebním kamenem, na kterém buduje celou svoji disertační práci.

Vedle těchto výše uvedených nepostradatelných zdrojů pro potřeby tak rozsáhlého díla, jako je disertační práce, byly významným informačním zdrojem pro výzkum předmětu studie i odborné články publikované v renomovaných periodikách, sbornících nebo přednesené na významných národních i mezinárodních konferencích. Samozřejmě na tomto místě není možné pro velké množství těchto literárních zdrojů představit je zde výčtem. Disertant opět poukáže jen na některé vybrané, které osobně považuje za nejpodstatnější stran zaměření jeho práce. Tím v žádném případě nedevaluje další články uvedené v seznamu literatury na konci této práce. Disertant na tomto místě tak uzavírá, že použitý rozsah zdrojů je naprosto vyčerpávající a ke zkoumané problematice adekvátní.

Předložené vědecké dílo zabývající se komplexně problematikou selhání subjektů finančních trhů v současné době v seznamu literárních pramenů absentuje. Předložená disertační práce je podle názoru autora využitelná pro další vědecký výzkum zabývající se institutem subjektů finančního trhu a jejich možného selhání.

⁴ KURKA, René, PAŘÍKOVÁ, Anežka. *Subjekty finančního trhu: vybrané aspekty likvidace a insolvence*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014.

⁵ BAKEŠ, Milan, KARFÍKOVÁ, Marie, KOTÁB, Petr et al. *Finanční právo*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012.

⁶ PIHERA, Vlastimil, SMUTNÝ, Aleš, SÝKORA, Pavel. *Zákon o bankách - komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011.

⁷ BOHÁČ, Radim. *Finanční a právní aspekty organizačních složek státu*. Praha, 2005, 189 s. Dizertační práce. Univerzita Karlova, Právnická fakulta. Dostupné z WWW: <http://digitoor.is.cuni.cz/R/-?func=dbin-jump-full&object_id=17960&base=GEN01>.

⁸ BAKEŠ, Milan, BOHÁČ, Radim, KARFÍKOVÁ, Marie, KOHAJDA, Michael, KOTÁB, Petr, MARKOVÁ, Hana, NOVOTNÝ, Petr, VONDRÁČKOVÁ, Pavlína, VYBÍRAL, Roman. *Teorie finančního práva a finanční vědy*. Praha: Wolters Kluwer, 2018.

Práce za použití výkladových metod současně vychází zejména z rozsáhlé judikatury Nejvyššího soudu České republiky a Ústavního soudu České republiky. Autor rovněž neopomněl při výzkumu ani zahraniční judikaturu, zejména rozhodnutí Evropských soudních instancí. Významným informačním zdrojem pro výzkum předmětu studie byly praktické poznatky autora, které získal při účasti na legislativním procesu spojeném s přípravou posledních novel insolvenčního zákona.

2. Vědeckovýzkumné hypotézy

a) Ekonomický a finanční systém, finanční trh

Úvodní výzkumnou hypotézou, kterou si autor pokládá a kterou není nutné potvrdit nebo vyvrátit, je **postavení a definice finančního práva v právním systému a zda tento současný právní řád, resp. jeho veřejnoprávní součást – finanční právo – dostatečně regulatorně upravuje finančně právní vztahy a instrumenty a zároveň jim poskytuje náležitou právní ochranu, která je nutná v interakci ekonomického systému České republiky. Zjednodušeně můžeme říci, že jde o potvrzení teoretické definice finančního systému a finančního trhu za současného užití legální definice v nařízení Evropského Parlamentu a Rady č. 575/2013 o obezřetnostních požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky.** Potvrzením nebo vyvrácením této vědecké hypotézy se zabývá úvodní kapitola práce, jejímž výzkumným cílem je skutečnost, zda současná definice finančního systému je dostatečná a nezpůsobuje v praxi aplikační problémy. Jak již bylo řečeno, uvedená hypotéza je velmi důležitá pro celý výzkum, který je předmětem této práce.

V rámci položené hypotézy definice finančního systému je nutné zahrnout také (pro potřeby práce jen okrajově) **otázky samotné měny a měnové politiky**, která podstatně **ovlivňuje fungování finančního systému**. Z takto položené hypotézy je pak zřejmé, že obsahem pojmu finanční systém je velmi komplexní struktura subjektů a právních vztahů mezi nimi, včetně předmětů těchto vztahů. **V rámci položené hypotézy je pak oproti pojmu finanční systém nutné vymezit pojem finanční trh.** Základním pojetím finančního trhu za pomoci vědy finančního práva je jeho tradičnost a obecně ho lze definovat jako místo střetu nabídky relativně disponibilních peněžních prostředků v různých formách a poptávky po nich, na kterém kromě subjektů nabízejících a poptávajících tyto peněžní prostředky působí celá řada dalších, zvláštních druhů subjektů, které subjektům s relativním přebytkem a s relativním nedostatkem peněžních prostředků poskytují rozmanité služby související s právními vztahy, do kterých tyto subjekty na trhu vstupují.⁹ Pokud jde o **finanční trh**, je třeba zodpovědět, zda finančním trhem je místo střetu nabídky peněžních prostředků a poptávky po nich za současného efektivního dohledu centrálního regulátora v podobě České národní banky. V tomto kontextu je pak nutné potvrdit, nebo vyvrátit následné členění finančního trhu, jakož případné kritérium tohoto dělení. V rámci potvrzení nebo vyvrácení položené základní

⁹ V podrobnostech BAKEŠ, Milan, BOHÁČ, Radim, KARFÍKOVÁ, Marie, KOHAJDA, Michael, KOTÁB, Petr, MARKOVÁ, Hana, NOVOTNÝ, Petr, VONDRÁČKOVÁ, Pavlína, VYBÍRAL, Roman. *Teorie finančního práva a finanční vědy*. Praha: Wolters Kluwer, 2018.

hypotézy je vycházeno především z **nejaktuálnější monografie**, která je v současné době na trhu a která podává **velmi pregnantní výklad finančního systému v kontrastu s finančním trhem**.¹⁰

b) Subjekty finančního trhu

Další stěžejní hypotézou výzkumu této disertační práce je **legální vymezení subjektů finančního trhu**. Zodpovězení této hypotézy logicky navazuje na předchozí výzkumnou hypotézu, která byla stěžejní stran potvrzení, nebo vyvrácení definice **finančního systému a finančního trhu**. Zodpovězení položené hypotézy musí jasně definovat **uživatele finančního systému a jejich vzájemné postavení**, jakož vzájemné interakce, ke kterým v rámci finančního trhu může mezi všemi subjekty docházet. V rámci této výzkumné hypotézy je nutné poznamenat, že stejně jako neexistuje (s jedinou výjimkou unijní definice) legální **definice finančního systému a finančního trhu**, tak neexistuje ani **legální definice subjektů finančního trhu**, jakož definice **finančních institucí**. Vzhledem k této skutečnosti bude nutné tyto instituty definovat za pomoci odborné literatury. Stěžejním podkladem pro co nejlepší zodpovězení položené hypotézy jsou podle názoru autora čtyři klíčové publikace. Předně se jedná v pořadí již 6. vydání publikace *Finanční právo*,¹¹ kdy tato publikace je podkladem nejdůležitějším. Na ni pak navazuje neméně důležitá a velmi aktuální publikace *Teorie finančního práva a finanční vědy*,¹² která poskytuje naprosto zásadní podklad pro zodpovězení položené vědeckovýzkumné hypotézy. Třetí publikací, která uzavírá hlavní podkladový materiál, je publikace *Finanční trhy*.¹³ Závěrem pak jde o publikaci *Subjekty finančního trhu*.¹⁴ Úkolem výzkumné hypotézy je podat pregnantní definici **subjektů finančního systému a finančního trhu (sektoru)**, jakož podat **definici subjektů finančního trhu a finanční instituce**, resp. definici, která tvoří průnik tří velmi podstatných pramenů práva v oblasti finančního práva, kdy navíc jeden pramen práva je **vyšší právní síly**, než zbývající dva prameny. V jednom případě jde totiž o nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 575/2013

¹⁰ BAKEŠ, Milan, BOHÁČ, Radim, KARFÍKOVÁ, Marie, KOHAJDA, Michael, KOTÁB, Petr, MARKOVÁ, Hana, NOVOTNÝ, Petr, VONDRÁČKOVÁ, Pavlína, VYBÍRAL, Roman. *Teorie finančního práva a finanční vědy*. Praha: Wolters Kluwer, 2018.

¹¹ BAKEŠ, Milan, KARFÍKOVÁ, Marie, KOTÁB, Petr et al. *Finanční právo*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012.

¹² BAKEŠ, Milan, BOHÁČ, Radim, KARFÍKOVÁ, Marie, KOHAJDA, Michael, KOTÁB, Petr, MARKOVÁ, Hana, NOVOTNÝ, Petr, VONDRÁČKOVÁ, Pavlína, VYBÍRAL, Roman. *Teorie finančního práva a finanční vědy*. Praha: Wolters Kluwer, 2018.

¹³ REJNUŠ, Oldřich. *Finanční trhy*. 4. vydání. Ostrava: Key Publishing, 2014.

¹⁴ KURKA, René, PAŘÍKOVÁ, Anežka. *Subjekty finančního trhu: vybrané aspekty likvidace a insolvence*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014.

o obezřetnostních požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky, které v kontextu čl. 10 a 10a ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších ústavních zákonů, má **vyšší právní sílu** než zákon a především pak z toho **odvozenou aplikační přednost**.

V kontextu čl. 4 odst. 26 nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 575/2013 o obezřetnostních požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky, je **finanční institucí** „podnik jiný než instituce, jehož hlavní činností je nabývání účastí nebo výkon jedné nebo více činností uvedených v bodech 2 až 12 a v bodě 15 přílohy I směrnice 2013/36/EU, včetně finanční holdingové společnosti, smíšené finanční holdingové společnosti, platební instituce ve smyslu směrnice Evropského parlamentu a Rady 2007/64/ES ze dne 13. listopadu 2007 o platebních službách na vnitřním trhu (23) a společnosti spravující aktiva, avšak nezahrnuje pojišťovací holdingové společnosti a pojišťovací holdingové společnosti se smíšenou činností ve smyslu čl. 212 odst. 1 písm. g) směrnice 2009/138/ES. Subjektem finančního trhu (sektoru) je pak podle čl. 4 odst. 27 nařízení Evropského Parlamentu a Rady č. 575/2013 o obezřetnostních požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky, instituce, finanční instituce, podnik pomocných služeb zahrnutý do konsolidované finanční situace dané instituce, pojišťovna, pojišťovna ze třetí země, zajišťovna, zajišťovna ze třetí země, pojišťovací holdingová společnost, holdingová společnost se smíšenou činností, pojišťovací holdingová společnost se smíšenou činností ve smyslu čl. 212 odst. 1 písm. g) směrnice 2009/138/ES a případně též podnik vyňatý z oblasti působnosti směrnice 2009/138/ES v souladu s článkem 4 uvedené směrnice, podnik třetí země, jehož činnost je srovnatelná s definovanými subjekty.“

Druhým zásadním definičním pramenem práva je zákon č. 182/2006 Sb., insolvenční zákon, ve znění pozdějších předpisů, který v § 2 písm. k) definuje **finanční instituci** „jako banku, spořitelni a úvěrní družstvo, obchodníka s cennými papíry, který je investičním podnikem podle čl. 4 odstavce 1 bodu 2 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013 o obezřetnostních požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky, pojišťovnu a zajišťovnu“.

Třetím zásadním pramenem práva je pak zákona č. 374/2015 Sb., o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu, ve znění pozdějších předpisů, který finanční instituci definuje v § 2 odst. 1 písm. c) jako „osobu podle čl. 4 odst. 1 bodu 26 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013, která je ovládanou osobou instituce nebo osoby podle písmen g), h) nebo i) a podléhá dohledu na konsolidovaném základě“.

Úkolem položené hypotézy je zároveň i **vysvětlit hlavní rozdíly mezi výše uvedenými instituty, jakož definovat jejich průsečík.**

c) Stabilita finančního systému a finančního trhu

Stěžejní výzkumnou hypotézou je pak potvrzení, nebo vyvrácení **stability finančního systému a finančního trhu s akcentem na regulaci a dohled z pohledu centrálního regulátora, kterým je Česká národní banka.** Položená hypotéza v logické konsekvenci navazuje na dvě předchozí. V první řadě bylo nutné potvrdit základní otázku, kterou byla definice **finančního systému a finančního trhu.** Na tuto výzkumnou hypotézu, které byla předmětem první kapitoly, navázala **definice subjektů finančního trhu,** a to především se zaměřením na **finanční instituce.** Na tyto hypotézy pak navazuje jádro této práce, kterým je celý **finanční systém a finanční trh, resp. jeho stabilita.**

Zásadním pojmem, který prostupuje celou výzkumnou hypotézou, je **regulace a dohled v oblasti finančního sektoru s akcentem na národní regulaci a dohled nad finančním trhem,** který vykonává Česká národní banka. Nutné je tedy odpovědět na skutečnost, zda pojmy **regulace a dohled** a jejich různé systémové aspekty jsou v systému finančního práva dostatečně přesně vymezeny.

Hlavním momentem je pak postavení **České národní banky,** jakož orgánu veřejné moci, který se podílí na normotvorbě regulující finanční systém a činnost subjektů v něm za současného výkonu **dohledu nad finančním systémem.**¹⁵

Důležitým momentem je pak vymezení nástrojů bankovního dohledu jako specifického procesu, který hlídá stabilitu našeho finančního systému.

Nutné je v rámci položené hypotézy též vymežit základní činnosti finančních institucí **stran vkladu a pojištění těchto vkladů.** Především je nutné úvodem vymežit pojem vklad, ve smyslu bankovního vkladu, resp. provést diferenciaci vkladu jako základního zdroje peněžních prostředků pro finanční instituce, které jsou pasivem těchto institucí a jsou využívány na poskytování úvěrů jménem a na účet finančních institucí třetím osobám, a vkladu jako podílu účasti na obchodních korporacích. Na základní vymezení vkladů v kontextu finančních institucí je pak nutné **navázat pojištěním těchto vkladů.** Na toto vymezení pak navazuje velmi důležitý

¹⁵ V podrobnostech BAKEŠ, Milan, BOHÁČ, Radim, KARFÍKOVÁ, Marie, KOHAJDA, Michael, KOTÁB, Petr, MARKOVÁ, Hana, NOVOTNÝ, Petr, VONDRÁČKOVÁ, Pavlína, VYBÍRAL, Roman. *Teorie finančního práva a finanční vědy.* Praha: Wolters Kluwer, 2018.

aspekt finančního trhu, a to je **Garanční systém finančního trhu**, který byl zřízen zákonem č. 374/2015 Sb., o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu, ve znění pozdějších předpisů, jako instituce pro zajištění, správu a použití finančních prostředků určených pro zabezpečení a udržení stability finančního trhu v České republice včetně mezinárodních konsekvencí stran unijního práva.¹⁶ Vedle vymezení Garančního systému finančního trhu je pak nutné ještě vymezit fond pojištění vkladů a fond pro řešení krize.

Po vymezení těchto dílčích, avšak velmi důležitých hypotéz je možné zodpovědět na to, zda náš finanční trh je stabilní a jaké mechanismy jej chrání.

d) Selhání na finančním trhu

V pořadí čtvrtou vědeckovýzkumnou hypotézou je **selhání na finančním trhu a jeho důvody, resp. zodpovězení, zda na našem relativně stabilním trhu může dospět k selhání finanční instituce**. Jedná se o další velmi významnou hypotézu, která je podstatná z hlediska navázání ze systému **stability finančního trhu na možné selhání, jako důsledek selhání mechanismů dohledu a regulace**.

Důležitým momentem hypotézy je potvrzení **právní odpovědnosti ve finančně právním vztahu**.

Ve vztahu k odpovědnosti má pak význam **právní skutečnost – protiprávní jednání**. Pro finanční právo je typické protiprávní jednání na základě porušení povinnosti stanovené v normě finančního práva. Následkem takového protiprávního jednání je vznik nového odpovědnostního vztahu, který vzniká až porušením primární povinnosti a je spojen s nepříznivým následkem v podobě sankcí. **Odpovědnost ve finančním systému** lze podle teorie práva zařadit do kategorie finanční odpovědnosti uplatňující se v nefiskální části finančního práva. **Podnikání v oblasti bankovníctví je, jak již bylo výše uvedeno, striktně regulováno veřejnoprávními předpisy**. Ty kladou vysoké požadavky na **odbornost, obezřetnost a profesionální péči subjektů působících v bankovní oblasti**. Na finančně právní odpovědnost je pak nutné definovat v jejím kontextu **finanční krizi, a to zda porušením**

¹⁶ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/59/EU, kterou se stanoví rámec pro ozdravné postupy a řešení krize úvěrových institucí a investičních podniků a kterou se mění směrnice Rady 82/891/EHS, směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/24/ES, 2002/47/ES, 2005/56/ES, 2007/36/ES, 2011/35/EU, 2012/30/EU a 2013/36/EU a nařízení Evropského parlamentu a Rady EU č. 1093/2010 a č. 648/2012, kterou bylo členským státům nařízeno zřídit mechanismy financování k řešení krize.

výše uvedených povinností může dojít k selhání finanční instituce, což může vést až k selhání finančního systému.

Pro zkoumanou problematiku je důležité uvést příčiny finanční krize, ohledně kterých panuje mezi ekonomy mnoho názorů stejně jako na následné vymezení bankovních krizí. Důležité je poznamenat, že krize nemá jednu jedinou příčinu, ale je výsledkem spolupůsobení vícero faktorů, které spolu úzce souvisejí, vzájemně se podmiňují a umocňují rozsah problému.

Vědeckou výzkumnou hypotézu pak můžeme shrnout tak, že je nutné potvrdit, nebo vyvrátit skutečnost, že **finanční krize se vždy primárně projeví jako problém s likviditou v některých (nebo rovnou všech) finančních institucích postiženého bankovního systému. Nelze opomenout také definici bankovní krize. Velmi důležitým momentem je pak vymezení selhání a úpadku, které je s touto problematikou bytostně spojené.**

e) Řešení krize na finančním trhu bez ukončení činnosti

Předposlední vědeckovýzkumnou hypotézou je, že existuje **řešení krize na finančním trhu bez ukončení činnosti**, tedy řešení krize s **akcentem na sanační způsob bez ukončení činnosti instituce a je upraveno zákonnou normou.**

Problematika řešení krize získala na důležitosti v souvislosti s velkou finanční krizí let 2008-2009, kdy se mnoho států a centrálních bank podílelo na řešení nepříznivých dopadů selhání bank, a to i s využitím veřejných prostředků. Jako největší bankrot v dějinách USA je označován pád investiční banky Lehman Brothers v roce 2008. **Odpovědí na světovou finanční krizi je směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/59/EU, kterou se stanoví rámec pro ozdravné postupy a řešení krize úvěrových institucí a investičních podniků,** která byla přijata zejména s cílem zabránit situacím, kdy by finanční instituce v případě finanční krize byly podporovány z veřejných rozpočtů.

V kontextu vymezení hypotézy je pak v návaznosti na integraci dohledu nad bankovním sektorem a harmonizaci postupů při řešení krize selhání finanční instituce na půdě EU nutno definovat **sanační postup** podle zákona č. 374/2015 Sb., o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu, ve znění pozdějších předpisů, který s účinností od 1. ledna 2016 zavedl zcela nové parametry pro řešení krize.¹⁷ *„Předmětem právní úpravy je stanovení komplexního*

¹⁷ Zákon implementuje do českého právního řádu nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 806/2014 ze dne 15. července 2014, kterým se stanoví jednotná pravidla a jednotný postup pro řešení krize úvěrových institucí a některých investičních podniků v rámci jednotného mechanismu pro řešení krizí a Jednotného fondu pro řešení

právního rámce úpravy prevence, včasného zásahu a samotného řešení selhání vymezených povinných osob.“ Působnost zákona dopadá především na banky, obchodníky s cennými papíry s počátečním kapitálem vyšším než 730 000 EUR a spořitelni či úvěrní družstva. **Hlavním cílem nového právního rámce řešení krize je předejít užití veřejných prostředků a přenést následky selhání instituce na její majitele a v případě potřeby i její věřitele.**

Dalším stěžejním momentem hypotézy je pak postavení České národní banky jako orgánu příslušného k řešení krize, jakože definování celého spektra pravomocí, které mají zaručit efektivní řešení selhání finanční instituce sanačním způsobem bez ukončení činnosti finanční instituce.

Důležité je v rámci hypotézy definovat systém *bail-in* neboli odpis a konverze kapitálových nástrojů nebo závazků podle zákona č. 374/2015 Sb., o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu, ve znění pozdějších předpisů. Dále systém *Minimum Requirement for own funds and Eligible Liabilities*, který velmi úzce souvisí se systémem *bail-in*. Dalším je pak možnost řešení krize přechodem majetku do správy třetí osoby odlišné od finanční instituce nacházející se v krizové finanční situaci. Nutné je také detailně popsat systém správy pro řešení krize, resp. její princip spočívající v pozastavení výkonu oprávnění vedoucích orgánů a nejvyššího orgánu selhavší finanční instituce a nahrazení těchto orgánů jinou osobou, tzv. osobou pro správu aktiv. V závěru zodpovězení hypotézy je pak nutné definovat vládní stabilizační nástroje.

f) Řešení krize na finančním trhu s ukončením činnosti

Poslední výzkumnou hypotézou v rámci této doktorské práce je **řešení krize s ukončením činnosti**, tedy za situace, **kdy selhání instituce nebylo řešeno sanačním způsobem.**

Jedná se o prvek *ultima ratio*, který je však nutné bohužel někdy využít, neboť již není jiné možnosti, nebo případně všechny sanační systémy selhaly, resp. byly neúčinné a jediným způsobem je ukončení a likvidace instituce.

Základním momentem v této části práce je definice **odnětí licence/povolení**. U odnětí licence či povolení k činnosti lze rozlišovat dva typy. Prvním typem je sankční odnětí

krizí a navazuje na přímo použitelný předpis Evropské unie nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013 ze dne 26. června 2013 o obezřetnostních požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky a o změně nařízení (EU) č. 648/2012.

realizované ze strany ČNB. Druhým způsobem je zánik licence či povolení na základě vlastního rozhodnutí subjektu, a to buď o svém zrušení, nebo o skutečnosti, že již nadále nebude vykonávat činnost, ke které je licence či povolení vyžadováno. Pro potřeby této práce je relevantní sankční odebrání, neboť práce se zabývá selháním subjektů.

Druhým krokem je pak v návaznosti na odnětí licence **vstup do likvidace**. Současně je nutné definovat likvidaci, její průběh a osobu likvidátora.

Dalším navazujícím vymezením je pak **insolvenence neboli insolvenční řízení**, jakož její průběh a *střet likvidace a insolvence*, jakož postavení likvidátora a osoby insolvenčního správce v rámci kontinuity, jakož určitých specifík jeho ustanovení u různých institucí.

g) Případová studie

V rámci praktické části je pak popsán úpadek finanční instituce – banky, a to ERB bank, a.s., které bylo sankčně odebrána bankovní licence, v důsledku čehož šla banka následně do likvidace a pak do insolvence.

3. Aplikované metody výzkumu

Jako základní aspekt disertační práce je nezbytné vytyčit pracovní hypotézy, jejichž zkoumání bude tvořit kostru celé disertační práce, kdy zodpovězení jednotlivých hypotéz je v podstatě hlavním výzkumným cílem celé disertační práce. Autor v tomto kontextu zaujímá postupy v rámci moderních trendů reprezentované předními teoretickými odborníky, kteří tyto postupy promítly do publikací nebo odborných článků, které je na tomto místě nutné připomenout. Zakladatelem moderní právní vědy byl zajisté profesor Knapp,¹⁸ který souhrnně publikoval základní výchozí metodologické postupy v publikaci „*Teorie práva*“¹⁹. Velmi podstatnou publikací z hlediska výkladových metod je pak zajisté monografie profesora Gerlocha²⁰. Moderní pojetí metodologie pak dokončuje nejmodernější publikace docenta Melzera, a to „*Metodologie nalézání práva. Úvod do právní argumentace*.“²¹

Přístup autora ke zpracování této disertační práce není založen na jednom metodologickém žánru. Naopak metodologické přístupy použité v předkládané práci se překrývají, vhodně kombinují a staví na sobě. Podle názoru autora takto kombinačně zvolený přístup je způsobilý vytěžit ze zkoumané problematiky maximum.

a) Metoda deskripce

Poddružnou metodou prostupující napříč celou disertační prací je metoda deskripce. Autor se při koncipování této práce snažil vyvarovat dlouhým popisným pasážím, které čtenáře informačně zahltí a unaví, ačkoliv si je vědom, že určitá míra deskripce je nevyhnutelná, zejména jakožto stavební kámen pro aplikaci dalších výkladových metod. Při přípravě právně vědecké práce se primárně nelze obejít bez použití základní metody deskripce. Zvláště je významná v právních oborech, neboť zprostředkovává podklad pro zapojení dalších výkladových metod. Je však nutné ji používat pouze v míře nezbytně nutné s ohledem na druh vědeckého zkoumání. Omezení uplatnění této metody se projevuje tak, že jejím předmětem jsou sice významné prameny práva, avšak pouze v rozsahu nezbytně nutném pro analýzu dílčích hypotéz a rozvoje subjektivních vědeckých závěrů o povaze a funkci institutů systémově a principiálně.

¹⁸ KNAPP, Viktor. Některé metodologické problémy srovnávací právní vědy. *Právník*, 1968, roč. 107, č. 2, s. 92.

¹⁹ KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 1996.

²⁰ GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 6. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018.

²¹ MELZER, Filip. *Metodologie nalézání práva. Úvod do právní argumentace*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 201.

b) Metoda analýzy

Primární metodou výzkumu byla podrobná analýza shromážděných dat. Nejprve bylo přistoupeno k důkladnému sběru dat, kdy se jednalo především o příslušné právní předpisy, ale též o další relevantní dokumenty, které přijetí právních předpisů provázely, dále ke studiu veškeré dostupné literatury (monografií, komentářů, odborných článků apod.) vážící se k předmětu práce. V neposlední řadě byla pozornost věnována též sběru judikatury českých soudů i zahraniční judikatury, jakožto významného zdroje získání poznatků. Převedením do konkrétnější roviny lze konstatovat, že primárním zdrojem poznatků pro výzkum byla analýza historického vývoje finančního práva, jakož subjektů působících na finančním trhu. Při analýze byla veškerá autorem shromážděná data rozložena na jednotlivé elementární body za účelem identifikace všech relevantních aspektů, s důrazem na hloubkový rozbor jednotlivých prvků ustanovení zákonného textu.

c) Metoda abstrakce

Na primární metodu analýzy pak bylo navázáno metodou abstrakce, která spočívá v odloučení nepodstatných znaků od znaků podstatných tak, aby byly obsahem práce pouze znaky významné a přínosné z hlediska zkoumané problematiky. Použití metody abstrakce tak umožní, aby se disertační práce držela linky výzkumného cíle a nebyla zahlcena nadbytečnými daty bez přínosu pro zkoumaný předmět této práce. Zpracování veškeré materie týkající se subjektů finančního trhu do této disertační práce pak nejen že není podle názoru autora možné, ale navíc by při tomto pokusu mohlo kontraproduktivně dojít ke vzniku velmi obsáhlého autorského díla bez vědeckého přínosu. Metoda abstrakce se pak v této práci objevuje hned v několika podobách, neboť byla využita abstrakce izolující, zobecnující, ale i abstrakce idealizující. Vedle toho byla při zpracování této práce využita i metoda indukce a dedukce.

d) Metoda komparace

Další významnou metodou výzkumu, která plyně navazuje na metodu analýzy, je metoda právní komparatistiky, jež v předkládané studii byla použita ve svých dvou podobách: /i/ komparace historická, /ii/ komparace zahraniční. Právní komparatistika je vědou, která vyvozuje vědecká poznání srovnáváním svého předmětu. Předně byla užita historická

komparace, a to logicky při historickém exkurzu. Historická komparace tak umožní pochopení zkoumaného institutu z hlediska jeho proměn v čase v návaznosti na společenské a častokrát i politické poměry. Nastínění historického vývoje slouží rovněž pro úvahy o dalším možném směřování právní úpravy. Dále byla v disertační práci použita komparace simultánní, a to především v té části práce, která se váže k platné právní úpravě. Autor za použití analýzy a následně syntézy a abstrakce nastíní jednotlivé hlavní rozdíly komparovaných právních úprav v oblasti předmětu výzkumu a kriticky pojedná o neodůvodněných odchylkách. V neposlední řadě, je-li toho třeba, jsou v disertační práci též předloženy vlastní úvahy autora ohledně vhodnosti dané úpravy a náměty na případnou změnu.

e) Metoda systematická a teleologický výklad

Systematický výklad slouží k poznání řízení jako prostředku k dosažení jeho stanoveného účelu. Jako u všech právních analýz hraje i při teoreticko-aplikačním rozboru právní materie nezastupitelnou roli. Bez zapojení tohoto výkladu si nelze výzkum finančního, resp. úpadkového práva ani představit, neboť jde o právní disciplínu regulující „pohyb v čase“, tedy systematické uplatňování právních institutů na časové ose. Náznaky, kam bude směřovat systematický výklad, byly již předestřeny, ale teprve při současném zapojení teleologického výkladu se může právní věda naplno vypořádat s funkcí, obsahem a důsledky jakéhokoli právního institutu. Uvedené dvě interpretační metody musí předkládaná analýza chápat ve světle toho, co bylo vysloveno na počátku, a tím je časový aspekt práva a obsahový aspekt. Účelem systematického výkladu je vysledování funkčních a obsahových vazeb pojmů a institutů právního řádu v celkovém kontextu. Účelem této interpretační metody je zkoumat místo právní normy v systému celého právního řádu. Metoda teleologického výkladu spočívá ve vysledování účelu pravidla zakotveného v právní normě, účelu, jenž směřuje ke spravedlivému uspořádání společenských vztahů. Aby byl učiněn správný závěr o takto získaných poznatcích, je třeba obě výkladové metody doprovázet autentickým výkladem, tedy vysledováním účelu právní normy z důvodů, pro které ji zákonodárce přijal.

4. Zodpovězení položených vědeckovýzkumných hypotéz

Úvodní výzkumnou hypotézou bylo postavení **finančního práva v ekonomickém systému** a zda tento současný právní řád, resp. jeho veřejnoprávní součást – finanční právo – dostatečně regulatorně upravuje finančně právní vztahy a instrumenty a zároveň jim poskytuje náležitou právní ochranu, která je nutná v interakci ekonomického systému České republiky. V podstatě šlo potvrzení **definice finančního systému a finančního trhu**. Zodpovězení výzkumné hypotézy bylo především za pomoci odborné literatury, a to dvou zásadních publikací – „*Finanční právo*“²² a „*Teorie finančního práva a finanční vědy*“²³ Pojem finanční systém nebyl do současné doby **legálně definován**, a to jak **na unijní, tak české právní úrovni**. Jedinou výjimkou je nařízení Evropského Parlamentu a Rady č. 575/2013 o obezřetnostních požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky, které pro své potřeby **pojem finanční systém** vymezuje jako *veškeré finanční instituce, trhy, produkty a tržní infrastruktury*. Tato situace však není ideální, a to například i z důvodu, že v mnoha právních předpisech je orgánům dohledu ukládáno dbát na stabilitu finančního systému, což je samozřejmě nepříliš konkrétní, pokud samotný **finanční systém není vymezen**. Pojem **finanční systém** lze tak vymezit jako *souhrn všech druhů finančních trhů včetně všech relevantních subjektů, které se na těchto trzích střetávají, anebo subjektů poskytujících finanční služby, a to zejména právě subjektům, které se na trzích střetávají, přičemž tyto subjekty a jimi poskytované finanční služby dohromady vytvářejí infrastrukturu umožňující vznik, změnu a zánik právních vztahů, jejichž předmětem je nakládání s peněžními prostředky, přičemž i souhrn těchto právních vztahů je nutno do finančního systému zahrnout*.²⁴ S oporou o výše uvedenou odbornou literaturu autor práce sdílí stejný názor, a to, že součástí **finančního systému** jsou však i předměty právních vztahů vytvářených subjekty finančního systému, **zejména pak peněžní prostředky v konkrétních měnách**. Proto lze do problematiky **finančního systému** řadit také otázky samotné **měny a měnové politiky**, která podstatně ovlivňuje **fungování finančního systému**. Je tak zřejmé, že obsahem pojmu finanční systém je velmi komplexní struktura subjektů a právních vztahů mezi nimi, včetně předmětů těchto vztahů. Podle územního kritéria pak můžeme rozlišovat finanční systém celosvětový, finanční systém organizované skupiny států (například Evropské unie) nebo finanční systém

²² BAKEŠ, Milan, KARFÍKOVÁ, Marie, KOTÁB, Petr et al. *Finanční právo*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012

²³ BAKEŠ, Milan, BOHÁČ, Radim, KARFÍKOVÁ, Marie, KOHAJDA, Michael, KOTÁB, Petr, MARKOVÁ, Hana, NOVOTNÝ, Petr, VONDRÁČKOVÁ, Pavlína, VYBÍRAL, Roman. *Teorie finančního práva a finanční vědy*. Praha: Wolters Kluwer, 2018.

²⁴ Tamtéž.

konkrétního státu. V právní úpravě se pak pojem finančního systému váže s pojmem stabilita, když se orgánům veřejné moci ukládá zajistit nebo pečovat o stabilitu finančního systému a určují se jim k tomu i konkrétní nástroje, jako je především dohled a regulace. Pojem finanční stabilita nebývá v tomto spojení, stejně jako finanční systém, legálně vymezen. Vymezení stability, regulace a dohledu bylo v této disertační práci úkolem dalších kapitol. Na druhé straně je také nezbytně potřeba vymežit finanční trh, kdy v rámci jeho vymezení je opět čerpáno z výše citované odborné literatury. **Finanční trh** označuje místo střetu nabídky peněžních prostředků a poptávky po nich, na kterém kromě těchto subjektů působí celá řada dalších subjektů, které subjektům s přebytkem a s nedostatkem peněžních prostředků poskytují služby související s právními vztahy, do kterých tyto subjekty na trhu vstupují. Nad těmito subjekty působícími na finančním trhu a nad jejich činnostmi, tj. i nad tam vznikajícími právními vztahy, pak vykonává dohled orgán veřejného práva, který toto prostředí také často reguluje sekundárními právními normami. **Důležitým hlediskem v rámci vymezení této hypotézy je pak skutečnost, že ve finančním systému existuje více finančních trhů, které se vzájemně odlišují.** Základním kritériem dělení je předmět, jenž je na konkrétním finančním trhu obchodován, tedy konkrétní představitel peněžních prostředků, který bývá označován jako finanční investiční nástroj. Uvedené rozdělení je členěním tradičním, ale samozřejmě zejména v porovnání s členěním užívaným v jiných zemích nikoliv členěním jediným možným. Například Evropská centrální banka rozlišuje tři základní druhy trhů podle obchodovaných nástrojů, a to peněžní trh, dluhopisový trh a akciový trh. Definované kritérium členění finančních trhů je podstatné, není však jediné. Finanční trhy můžeme dále dělit na primární a sekundární. Na primárních trzích se obchoduje s novými emisemi cenných papírů, na sekundárních trzích se pak obchodují finanční investiční nástroje již dříve emitované, hlavní funkcí těchto trhů je tak umožnit investorům získat za své finanční investiční nástroje potřebné likvidní peněžní prostředky. Finanční trhy mají několik funkcí, jsou místem soustředění peněžních prostředků, jejich rozmístování do míst a oblastí, kde je jejich užití nejpotřebnější a nejefektivnější, a jejich zapojování do ekonomických procesů.

Druhou výzkumnou hypotézu, která byla v rámci disertační práce zodpovězena bylo vymezení **subjektů finančního trhu**. V kontextu doktorské práce byly pak stěžejním pojmem **finanční instituce**. Nejvýznamnějšími subjekty finančního trhu můžeme rozdělit do dvou skupin, v první se nacházejí orgány veřejné moci, které jsou ve finančním systému činné (subjekty finanční správy), a v druhé skupině pak **finanční instituce**, které poskytují své finanční služby a i jinými způsoby vstupují do právních vztahů ve finančním systému. Do první

skupiny patří orgány veřejné moci, které se podílejí na normotvorbě regulující finanční systém a činnost subjektů v něm a které současně vykonávají dohled nad finančním systémem, a subjekty a činnostmi, které lze ve finančním systému identifikovat, v užším slova smyslu tedy orgány regulace a dohledu nad finančním systémem. Těchto orgánů může být vyšší počet, vždy závisí na organizaci regulace a dohledu nad finančním systémem v tom kterém státě. Do druhé skupiny je pak možno zařadit poměrně **bohatou řadu různých konkrétních druhů subjektů**, které zejména poskytují ve finančním systému své služby, obvykle se obecně nazývají jako finanční instituce. Pokud jde pak o samotnou finanční instituci, pojem finanční instituce je užíván poměrně často také v pozitivním právu, a to již delší dobu jak v legislativě unijní, tak české. Legální význam tohoto pojmu odpovídá i jeho smyslu v běžném ne odborném jazyce, ačkoliv řada osob si pod pojmem finanční instituce představí pouze banku. V širokém, obecném významu lze za **finanční instituci** považovat každého podnikatele, který ve finančním systému nabízí své finanční služby potenciálním nebo již současným klientům. Jakkoliv těmito osobami jsou zejména právnické osoby, jako výjimky jimi mohou být i osoby fyzické (například provozovatel směnářské činnosti). V teoretické rovině autor zastává názor, že nejpregnantnější výklad podává Kůrka, který říká: „*Finanční trh je systém institucí a instrumentů, zabezpečující pohyb peněz a kapitálu (nabízeného ve formě cenných papírů) ve všech jeho podobách mezi různými ekonomickými subjekty na základě poptávky a nabídky. Finanční trh se dělí na peněžní trh, u něhož je pravidlem splatnost do jednoho roku, a kapitálový trh, kde je životnost instrumentů delší. Subjekty finančního trhu, které jsou předmětem dohledu České národní banky, a kterými se zabývá tato publikace, jsou úvěrové instituce (tj. banky a spořitelny a úvěrní družstva), subjekty kapitálového trhu (tj. investiční společnosti, investiční fondy, obchodníci s cennými papíry a penzijní společnosti) a pojišťovny a zajišťovny.*“²⁵ Legální definici finančních institucí najdeme ve třech normativních aktech, mezi nimiž jsou jak vztahy horizontální, tak vertikální (vyšší právní síla a zásada speciality). Nejširší a nejzásadnější definici podává čl. 4 odst. 26 nařízení Evropského Parlamentu a Rady č. 575/2013 o omezitelných požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky, kdy podle tohoto nařízení je finanční institucí podnik jiný než instituce, jehož hlavní činností je nabývání účastí nebo výkon jedné nebo více činností uvedených v bodech 2 až 12 a v bodě 15 přílohy I směrnice 2013/36/EU, včetně finanční holdingové společnosti, smíšené finanční holdingové společnosti, platební instituce ve smyslu směrnice Evropského parlamentu a Rady 2007/64/ES ze dne 13. listopadu 2007 o platebních službách na vnitřním trhu (23)

²⁵ KURKA, René, PAŘÍKOVÁ, Anežka. *Subjekty finančního trhu: vybrané aspekty likvidace a insolvence*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014.

a společnosti spravující aktiva, avšak nezahrnuje pojišťovací holdingové společnosti a pojišťovací holdingové společnosti se smíšenou činností ve smyslu čl. 212 odst. 1 písm. g) směrnice 2009/138/ES. Subjektem finančního trhu (sektoru) je pak podle čl. 4 odst. 27 nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 575/2013 o obezřetnostních požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky, instituce, **finanční instituce**, podnik pomocných služeb zahrnutý do konsolidované finanční situace dané instituce, pojišťovna, pojišťovna ze třetí země, zajišťovna, zajišťovna ze třetí země, pojišťovací holdingová společnost, holdingová společnost se smíšenou činností, pojišťovací holdingová společnost se smíšenou činností ve smyslu čl. 212 odst. 1 písm. g) směrnice 2009/138/ES a případně též podnik vyňatý z oblasti působnosti směrnice 2009/138/ES v souladu s článkem 4 uvedené směrnice, podnik třetí země, jehož činnost je srovnatelná s definovanými subjekty. Na komunitární definici pak navazuje definice v zákoně č. 374/2015 Sb., o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu, ve znění pozdějších předpisů, který finanční instituci definuje v § 2 odst. 1 písm. c) jako osobu podle čl. 4 odst. 1 bodu 26 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013, která je ovládanou osobou instituce nebo osoby podle písmen g), h) nebo i) a podléhá dohledu na konsolidovaném základě. V tomto ohledu jde tak o stejnou definici. Posledním předpisem, který definuje finanční instituci je pak zákon č. 182/2006 Sb., insolvenční zákon, ve znění pozdějších předpisů, který v § 2 písm. k) definuje **finanční instituci** jako banku, spořitelni a úvěrní družstvo, obchodníka s cennými papíry, který je investičním podnikem podle čl. 4 odstavce 1 bodu 2 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013 o obezřetnostních požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky, pojišťovnu a zajišťovnu. V užším slova smyslu jsou však **finančními institucemi** jen ti nejvýznamnější poskytovatelé finančních služeb ve finančním systému, které autor definoval v rámci jednotlivých podkapitol. Závěrem je však nutné zrekapitulovat alespoň nejvýznamnější a nejtradičnější finanční instituce, které jsou současně také typickými úvěrovými institucemi. Podle názoru autora, podpořeného především pak odbornou literaturou a vlastním výzkumem, se jedná se o **banky a spořitelní družstva**. Činnost banky je zaměřena na poskytování služeb, které primárně spočívají v přijímání vkladů od klientů a poskytování úvěrů jiným klientům. Banky můžeme členit podle mnoha kritérií do mnoha druhů. Mezi základní členění lze řadit rozdělení na **komerční banky a investiční banky**. Dále je možné dělit banky podle jejich specializace na některé konkrétní skupiny klientů nebo druhy bankovních finančních služeb. Bankou se rozumí podnikatel v právu žádané formě, obvykle akciové společnosti, který získal od orgánu dohledu nad bankovníctvím povolení poskytovat nejméně základních bankovních služeb, kterými je právě přijímání vkladů od veřejnosti a poskytování úvěrů. Toto povolení je

označováno jako **bankovní licence**. Finančními a současně úvěrovými institucemi velmi blízkými v poskytovaných finančních službách bankám jsou spořitelni a úvěrní družstva. Je to jistá alternativa, finanční instituce, která poskytuje základní finanční služby, které využívají zejména domácnosti, tedy přijímání vkladů, poskytování úvěrů a vedení platebních účtů a poskytování platebních služeb. Základní odlišností spořitelního a úvěrního družstva, někdy zkráceně nazývaného jako kampaňka nebo družstevní záložna, je jeho organizace na družstevních principech, kdy své služby poskytuje jen svým členům.²⁶

Stěžejní výzkumnou hypotézou pak byla **stabilita finančního systému a finančního trhu s akcentem na regulaci a dohled**. Regulace a dohled nad finančními trhy je mezi odbornou veřejností poměrně kontroverzním tématem – jsou zde dva protichůdné názory na uvedenou problematiku. Prvním z nich je **liberální postoj k dohledu a regulaci**, který akcentuje vyšší míru svobody podnikání. Lze obecně říci, že tento postoj je znatelný především v dobách ekonomického rozmachu, kdy si úspěšní účastníci trhu stěžují na přísnou regulaci, která jim brání v dosahování vyšších zisků, tedy že jim brání v přebírání vyššího rizika. Naopak v **nepříznivých dobách účastníci trhu vítají druhý přístup, tedy tužší regulaci ze strany státu, protože upřednostňují menší riziko krachu před ziskovostí**. Přes nekončící teoretické debaty stran uvedeného názorového rozporu, praxe posledních desetiletí ukázala, že k řádnému fungování finančního trhu je nezbytné vytyčit základní pravidla chování. **Úrovně regulace a dohledu lze rozčlenit**, a to na mezinárodní dohled, dohled na evropské úrovni a národní dohled. Uvedené úrovně dohledu se vzájemně doplňují a ovlivňují, protože obecné principy formulované na mezinárodní úrovni jsou v drtivé většině základem i pro závazné právní předpisy EU, a ty jsou následně implementovány do národních právních řádů. Těžiště regulace se zejména přesunulo do **roviny prevence**, kdy regulující orgán preventivně upozorňuje na potencionální rizika a důsledky nedodržení zákonodárcem stanovených pravidel. Nejvýraznějším projevem tohoto preventivního jsou přísné požadavky na splnění různých podmínek a povinností už jen pro vstup subjektu na samotný finanční trh. Vstupem na finanční trh však nároky na subjekt činný na finančním trhu nekončí – subjekt musí i během podnikání plnit rozličné administrativní úkony a evidenční procesy. Uvedenými kroky předchází regulující a dohledový orgán své **represivní funkci**. V okamžiku správně nastavené prevence a důsledného uplatňování preventivních pravidel zabraňuje regulující orgán daleko větším

²⁶ Čerpáno a citováno z BAKEŠ, Milan, BOHÁČ, Radim, KARFÍKOVÁ, Marie, KOHAJDA, Michael, KOTÁB, Petr, MARKOVÁ, Hana, NOVOTNÝ, Petr, VONDRÁČKOVÁ, Pavlína, VYBÍRAL, Roman. *Teorie finančního práva a finanční vědy*. Praha: Wolters Kluwer, 2018. Dále KURKA, René, PAŘÍKOVÁ, Anežka. *Subjekty finančního trhu: vybrané aspekty likvidace a insolvence*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014.

problémům a finančním ztrátám, ke kterým by v opačném případě mohlo dojít. Negativum preventivního přístupu však lze spatřovat ve vyšší administrativě, která je spojena s většími časovými a finančními náklady, ať už na straně regulujícího orgánu, tak na straně subjektů regulace. Nicméně z celkového pohledu je tento přístup výhodnější, neboť předchází vážným systémovým problémům na finančním trhu, čímž šetří mnohem více finančních prostředků, které by se jinak musely vydat na následné odstranění negativních důsledků úpadku finanční instituce. **Velmi důležitým momentem je pak pojištění pohledávek z bankovních vkladů jako kompenzační institut v oblasti finančních služeb.** *Cílem systému pojištění vkladů je nejen ochrana jednotlivých vkladatelů i členů, ale též ochrana celkové stability finančního trhu.*²⁷ V současné době je systém pojištění pohledávek z bankovních vkladů, který se aplikuje na vklady u všech úvěrových institucí podle unijní legislativy, tedy i na spořitelní družstva. Aktuálně je nastaven jednotný limit pojištění ve výši 100% ze součtu vkladů jednoho vkladatele u jedné banky, nejvýše však 100 000 EUR. Pojištěny jsou veškeré pohledávky z bankovních vkladů vedených za podmínky splnění povinnosti. Pojištění pohledávek z bankovních vkladů je v České republice *zajišťováno Garančním systémem finančního trhu*, který byl zřízen od 1. ledna 2016. V předcházejícím období fungoval Fond pojištění vkladů jako právnická osoba provozující pojištění pohledávek z vkladů nejprve jen u bank, později také u spořitelních a úvěrních družstev. Podstatná změna v institucionálním zajištění byla vyvolána novou právní úpravou, která v souladu s požadavky unijního práva upravila **ozdravné postupy a řešení krize na finančním trhu**. V rámci nově zřízeného Garančního systému finančního trhu, právnické osoby veřejného práva zřízené zákonem, byly vytvořeny **dva fondy bez právní osobnosti, a to fond pojištění vkladů a fond pro řešení krize**. Fond pojištění vkladů je tedy v současnosti *entitou bez právní subjektivity*, v němž jsou shromažďovány prostředky na pokrytí nároků vkladatelů z pojištění pohledávek z vkladů. *Do fondu přispívají všechny úvěrové instituce*, tj. banky a spořitelní a úvěrní družstva, pohledávky jejichž klientů jsou pojištěny. Konkrétní výši příspěvku stanoví pravidelně jednou ročně Česká národní banka podle obecných pokynů Evropského orgánu pro bankovníctví. V případě, že by aktuální stav peněžních prostředků nepostačoval na výplaty náhrad oprávněným osobám, je Garanční systém finančního trhu oprávněn obstarat si nezbytné peněžní prostředky na finančních trzích. Obdobně pak Garanční systém finančního trhu může požádat o úvěr provozovatele zahraničního systému pojištění pohledávek z vkladů. Konečně může Česká národní banka rozhodnout o uložení mimořádných příspěvků úvěrovým institucím ke krytí chybějících

²⁷ KURKA, René, PAŘÍKOVÁ, Anežka. *Subjekty finančního trhu: vybrané aspekty likvidace a insolvence*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014.

peněžních prostředků ve fondu. Za účelem zajištění mechanismu financování řešení krize zřídil Garanční systém finančního trhu svým statutem Fond pro řešení krize. *Prostředky Fondu jsou získávány formou pravidelných povinných příspěvků, resp. mimořádných příspěvků placených bankami.* Fond pro řešení krize může v případě krize banky poskytnout jistoty za majetek a dluhy banky, poskytnout úvěr bance, nakoupit majetek banky atd., a to ze svého majetku, z plateb mimořádných příspěvků do něj nebo z peněžních prostředků získaných na finančních trzích, v poslední řadě také z úvěru od mechanismu financování řešení krize jiného členského státu.²⁸ Závěrem je pak vhodné zdůraznit, že díky české legislativě je kladem oproti unijním požadavkům zvýšený důraz na základní kapitál, kdy česká legislativa požaduje téměř trojnásobek minima plynoucího z unijní legislativy. **Lze tedy uzavřít, že náš finanční systém je velice stabilní a konzervativní.**

V pořadí čtvrtou vědeckovýzkumnou hypotézou bylo **selhání na finančním trhu.** Existují tedy pojmy: **finanční krize, bankovní krize, selhání finanční instituce a úpadek finanční instituce.** **Předně je třeba rozlišovat pojmy finanční krize a bankovní krize.** **Finanční krizi** lze obecně definovat jako *prudký pokles ceny finančních instrumentů, který může následně vyústit v kolaps ekonomiky.* **Bankovní krize** vznikají, *pokud se přenesou problémy jedné významné banky na další banky a přerostou v krizi celého bankovního sektoru.* Taková krize s sebou přináší prudký pokles úvěrů a znehodnocení významné části aktiv. Nejvýznamnějším projevem je tzv. **run na banku**, kdy vkladatelé v panice hromadně vybírají své vklady. **Selhání každé banky** může zásadně ovlivnit stabilitu celého finančního systému, a to nejen protože banky jakožto úvěrové instituce operují s velkým objemem finančních prostředků, ale také protože banky velmi často výrazně zasahují do dalších oblastí finančního trhu, zejména oblasti kapitálového trhu. Proto je více než žádoucí, **aby regulace bankovního sektoru byla mnohem přísněji nastavená než např. regulace obchodníka s cennými papíry.** Úpadek obchodníka s cennými papíry není pro fungování finančního systému takovou hrozbou jako **úpadek banky.** Problematika selhání finanční instituce začala být vážněji řešena po finanční krizi proběhnuvší v letech 2008-2009, kdy se mnoho států a centrálních bank podílelo na řešení nepříznivých dopadů selhání bank, a to i s využitím veřejných prostředků. **Jako největší bankrot v dějinách USA je označován pád investiční banky Lehman Brothers v roce 2008.** V této souvislosti se došlo k závěru, že je nezbytně nutné řešit selhání

²⁸ Čerpáno a citováno z BAKEŠ, Milan, BOHÁČ, Radim, KARFÍKOVÁ, Marie, KOHAJDA, Michael, KOTÁB, Petr, MARKOVÁ, Hana, NOVOTNÝ, Petr, VONDRÁČKOVÁ, Pavlína, VYBÍRAL, Roman. *Teorie finančního práva a finanční vědy.* Praha: Wolters Kluwer, 2018. Dále KURKA, René, PAŘÍKOVÁ, Anežka. *Subjekty finančního trhu: vybrané aspekty likvidace a insolvence.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014.

finanční instituce s vyšší mírou ingerence veřejné moci. Důsledkem finanční krize na poli legislativy EU bylo přijetí dvou klíčových evropských předpisů, a to směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/59/EU ze dne 15. května 2014, kterou se stanoví rámec pro ozdravné postupy a řešení krize úvěrových institucí a investičních podniků (BRRD), a směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2014/49/EU ze dne 16. dubna 2014, o systémech pojištění vkladů.

Hlavním cílem BRRD je zajistit harmonizaci řešení selhání bank, družstevních záložen a obchodníků s cennými papíry a dalších vymezených osob na poli EU. Dalším cílem je naplnit doporučení Rady pro finanční stabilitu a vytvořit nástroje, které mají zaručit, že náklady selhání dané instituce nesou zejména její akcionáři a věřitelé, nikoliv daňoví poplatníci, jako tomu bylo v minulosti. **Zásadní posun lze spatřovat ve změně konceptu financování krize.** Směrnice zavádí tzv. „**bail-in**“, neboli *financování řešení krizové situace zevnitř*. V restrukturalizaci je závazné pořadí, tzv. *kaskáda, resp. vodopád*, ve kterém se osoby podílejí na ztrátě a řešení krize, a to v následujícím pořadí:

- 1) *Akcionáři banky v selhání.*
- 2) *Věřitelé banky v selhání podle pořadí priority jejich pohledávek, kdy nejprve přichází na řadu seniorní věřitelé. Plně se uplatní pravidlo, že věřitelům stejné třídy se dostane rovného zacházení, a to zejména ve vztahu ke způsobu nesení ztrát, přičemž žádný věřitel neobdrží méně než v insolvenčním řízení. Pojištěné vklady jsou plně chráněny.* Řešení pro zachování uvedeného pravidla je tzv. „*haircut*“, neboli *úplné nebo částečné zkrácení podílů akcionářů*. Jedná se o prominutí části nebo celých dluhů, nebo se tyto závazky převedou do podoby obchodních podílů ve prospěch věřitelů, což má ve výsledku za následek právě ono zkrácení obchodních podílů akcionářů.
- 3) *(Národní) fond pro řešení krize.*
- 4) *Společný fond pro členy bankovní unie.*
- 5) *Veřejné prostředky (až na posledním místě v zákonem stanovených případech).*

Příslušné orgány mohou instrumenty krizového řízení bank aplikovat pouze ve vztahu k bankám, které jsou v tzv. **selhání**, nebo jimž **selhání hrozí**. Podle BRRD mají příslušné orgány používat **instrumenty krizového řízení** (nazývané jako „**opatření k řešení krize**“) bank vždy s ohledem na konkrétní okolnosti jednotlivé banky v selhání, a to k dosažení následujících cílů:

- a) **kontinuita „zásadních funkcí“**, jimiž se rozumí činnosti, služby nebo operace, jejichž přerušení by v jednom nebo více členských státech pravděpodobně vedlo k narušení služeb, které mají zásadní význam pro reálnou ekonomiku, nebo k narušení finanční stability, se zvláštním ohledem na nahraditelnost těchto činností, služeb či operací; konkrétní kritéria pro určení těchto činností, služeb a operací pak stanoví Komise v prováděcím předpise;
- b) **zabránění významným nepříznivým důsledkům pro finanční systém**, jimiž jsou zejména šíření krize;
- c) **ochrana veřejných finančních prostředků** především tím, že se banky nebudou moci spoléhat na mimořádnou finanční podporu z veřejných zdrojů (*bail out*);
- d) **ochrana vkladatelů požívajících ochrany** podle směrnice č. 2014/49/EU a investorů požívajících ochrany podle směrnice č. 97/9/ES;
- e) **ochrana finančních prostředků a aktiv klientů**.²⁹

Směrnice BRRD v podstatě umožňuje vnitrostátním orgánům členských států EU řešit potenciální krize bank na třech úrovních:

- 1) **preventivní část**,
- 2) **včasný zásah a dosažení ozdravení**, je-li banka v problémech nebo porušuje-li kapitálové požadavky,
- 3) **řešení krize – rezoluce**, přestane-li být banka životaschopná:³⁰
 - (i) zvláštní správce,
 - (ii) převod činnosti nebo akcií banky,
 - (iii) zřízení překlenovací banky (*bridge bank*),
 - (iv) oddělení neproblematických aktiv banky od těch problémových či znehodnocených (*good and bad bank*),
 - (v) rekapitalizace z vnitřních zdrojů banky (*bail in*).³¹

V rámci **prevence** zavádí směrnice BRRD takové postupy a instituty, které *se vztahují k době před vznikem samotné krize*. Speciálním instrumentem v rámci prevence a řešení krize

²⁹ NĚMEC, Libor, TORNOVÁ, Jarmila. BRRD: Nová regulace krizového řízení bank. *Bankovníctví online* [online]. Publikováno 28. 11. 2014 [cit. 9. 10. 2017]. Dostupné z: <http://bankovnictvionline.cz/banky-finance/brrd-nova-regulace-krizoveho-rizeni-bank>.

³⁰ Ozdravné postupy a řešení krize bank. Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/cs/policies/banking-union/single-rulebook/bank-recovery-resolution/>

³¹ NĚMEC, Libor, TORNOVÁ, Jarmila. BRRD: Nová regulace krizového řízení bank. *Právní rádce* [online]. [cit. 9. 10. 2017]. Dostupné z: http://www.glatzova.com/files/download/Právn%C3%AD%20r%C3%A1dce_%20BRRD_LIN_JT.pdf.

ze strany finančních institucí jsou tzv. **ozdravné plány**. *Veškeré banky v EU mají nově povinnost vypracovávat vlastní ozdravné plány a alespoň jednou ročně je aktualizovat.* **Ozdravné plány by měly obsahovat širokou škálu postupů a opatření, které by banky přijaly v případě závažného zhoršení jejich finanční situace, aby zajistily obnovení své finanční stability.** Analýzy by měly počítat s několika variantami makroekonomických a finančních problémů, pro něž budou zahrnovat podmínky včasného uplatnění ozdravných opatření a postupů, včetně událostí se systémovým dopadem, obtíží skupiny, jejíž je finanční instituce součástí, a obtíží jednotlivých členů této skupiny.

V České republice byl pak v návaznosti na uvedené evropské předpisy přijat zákon č. 374/2015 Sb., o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu (ZOPRK). ZOPRK tak v České republice od 1. ledna 2016 vytvořil nový právní rámec pro zajištění stability finančního systému, když stanovil jednotné nástroje a pravomoci vnitrostátním orgánům při řešení hrozícího úpadku finančních institucí, a to s minimálním negativním dopadem na veřejné finance. Negativní dopady úpadku finanční instituce budou sanovány **fondem pro řešení krize**. Nutné podotknout, že ČNB v případě selhání finanční instituce preferuje odejmutí licence selhavší finanční instituci a její likvidaci před řešením selhání podle ZOPRK. ČNB není povinna využít instrumentů podle ZOPRK, lze-li předpokládat, že selhání banky nebude mít výrazně nepříznivý dopad na finanční systém. To znamená, že úkolem ČNB je nejprve vyhodnotit, zda je selhavší banka tzv. *too big to fail* a zda lze její selhání vyřešit pomocí nástrojů, které poskytuje ZOPRK. Je nutné pak ještě podotknout, že ZOPRK vyplňuje mezeru, která vznikla vyloučením InsZ z působnosti v případě finanční instituce s platnou licenci. V případě, kdy je vyloučena aplikace InsZ, se uplatní nástroje podle ZOPRK k řešení selhavší instituce za předpokladu, jedná-li se o systémově významnou banku, u níž ČNB shledá veřejný zájem na jejím ozdravení. Důvod je prostý, přestože nástroje k řešení selhání finanční instituce podle ZOPRK předpokládají využití vlastních zdrojů, může se stát, že budou použity i zdroje z veřejných prostředků. ZOPRK ve svém ustanovení § 4 definuje **selhání finanční instituce** následovně: Povinná osoba³² **selhává**, jestliže /i/ *splňuje podmínky pro odnětí povolení k činnosti, a to zejména tím, že jí vznikla ztráta, která způsobila nebo může způsobit podstatný pokles výše jejího kapitálu, /ii/ výše jejich závazků převyšuje hodnotu jejího majetku, /iii/ není schopna splnit své splatné dluhy, nebo /iv/ je ve stavu, kdy vyžaduje poskytnutí veřejné podpory s výjimkou případu, kdy by tato podpora byla poskytnuta v souladu s právními*

³² Povinnou osobou podle ZOPRK je osoba se sídlem na území České republiky, která je a) institucí, b) finanční institucí, c) finanční holdingovou osobou, smíšenou finanční holdingovou osobou a smíšenou holdingovou osobou.

předpisy a právními akty Evropské unie pro oblast veřejné podpory, preventivně, dočasně a za účelem odvrácení závažného narušení hospodářství státu a ochrany finanční stability. V souvislosti s uvedenou definicí selhání podle ZOPRK je nutné zdůraznit, že uvedené nelze zaměňovat s **úpadkem finanční instituce** podle InsZ, neboť **termín selhání podle ZOPRK je ve svém významu mnohem širší.** Selhání podle ZOPRK *nevyžaduje mnohost věřitelů, ani nestanovuje žádné domněnky stran platební neschopnosti.* Rozhodnutí o tom, že **finanční instituce je ve stavu selhání, je plně v gesci ČNB.** V rámci selhání na finančním trhu je také velmi podstatné vymezit systémově významnou finanční instituci. Je nesporným faktem, že z hlediska finanční stability, tj. stability finančního systému, jsou významné zejména velké finanční instituce, jejichž existenční problémy jsou schopny ohrozit stabilitu celého systému. Na tyto velké finanční instituce, které jsou nazývány jako **systémově významné**, je proto zejména zaměřena pozornost v globálním hledisku dohledu. Za systémově významnou finanční instituci není proto nutné pokládat jen finanční instituci, která svým bankrotem způsobí finanční ztráty podstatnému počtu vkladatelů nebo investorů, ale také finanční instituci, která vzhledem ke své velikosti co do objemu ovládaných finančních fondů, podílu nebo počtu obchodů na trhu nebo svou podstatnou přeshraniční činností je schopna v případě svého krachu ohrozit důvěru ve finanční systém. Vzhledem k tomu, že globálně působící finanční instituce jsou schopny ohrozit nejen finanční systém jednoho státu, ale rovnou celosvětový finanční systém, byly vymezeny ještě **globální systémově významné finanční instituce.**³³

V pořadí pátou vědeckovýzkumnou hypotézou bylo **řešení krize na finančním trhu bez ukončení činnosti, tedy řešení krize s akcentem na sanační způsob bez ukončení činnosti instituce.** V rámci **včasného zásahu** mají **vnitrostátní orgány příslušné k řešení krize** (Národní rezoluční autorita) pravomoc zasáhnout dříve, než se situace banky nezvratně zhorší a dojde k insolvenčnímu selhání finanční instituce. *Je to soubor opatření, která může orgán dohledu použít vůči finančním institucím, které jsou v nepříznivé, ale stále řešitelné finanční situaci.* Cílem včasného zásahu je tak zajistit nepřetržité fungování klíčových operací banky a její rychlé ozdravení. Ke stabilizaci a ozdravení banky mohou využít nástrojů tzv. *soft law*, mezi které patří např. provedení naléhavě nutných reforem, vypracování plánu restrukturalizace dluhu v součinnosti s věřiteli banky v selhání, vypracování akčního programu překonání nepříznivé situace a harmonogram jeho provádění, uložení statutárnímu orgánu banky, aby svolal valnou

³³ Čerpáno a citováno z BAKEŠ, Milan, BOHÁČ, Radim, KARFÍKOVÁ, Marie, KOHAJDA, Michael, KOTÁB, Petr, MARKOVÁ, Hana, NOVOTNÝ, Petr, VONDRÁČKOVÁ, Pavlína, VYBÍRAL, Roman. *Teorie finančního práva a finanční vědy.* Praha: Wolters Kluwer, 2018. Dále KURKA, René, PAŘÍKOVÁ, Anežka. *Subjekty finančního trhu: vybrané aspekty likvidace a insolvence.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014.

hromadu akcionářů s pořadem jednání stran řešení nastalé krize, požadovat změny právní nebo provozní struktury banky či požadovat změny obchodní strategie banky. Mezi jedno z obecných opatření lze zařadit rovněž výměnu osob na postech vedoucího orgánu a vrcholného managementu selhavší banky. Výjimečně jsou tyto osoby ponechány ve svých funkcích, je-li to účelné k dosažení krizového řízení banky. Včasný zásah se použije velmi často ve vztahu k úvěrové instituci, která neplní některá pravidla obezřetného podnikání (např. kapitálové požadavky či pravidla likvidity) anebo je velmi reálné, že tato pravidla nebude v dohledné době plnit, protože se zhoršuje likvidní situace, nejsou spláceny úvěry a narůstají významně nežádoucí cizí zdroje financování. Včasný zásah má eliminovat potřebu pozdějšího využití radikálnějších nástrojů k řešení krize. Do fáze včasného zásahu bývá přiřazováno **jmenování zvláštního nebo dočasného správce (tzv. *special manager*)**. Zde vyvstává otázka, zdali by se v případě úvěrové instituce jednalo o nucenou správu tak, jak ji může zavést národní dohledový orgán sám, nebo půjde o paralelní nucenou správu rozdílnou, resp. je zde otázka, zdali institut nucené správy neztratí na významu. Je samozřejmě evidentní, že se jedná o dva rozdílné nástroje řešení různých problémů banky, kdy jmenování provádí různé orgány, avšak některé úkoly *special managera* a nuceného správce se překrývají. V České republice to pravděpodobně problémy nezpůsobí vzhledem k tomu, že rezoluční autorita je sice samostatným orgánem, avšak uvnitř ČNB. V takovém případě bude jedno, zda se bude jednat o nucenou správu podle dosavadních právních předpisů, nebo o správu uvalenou Národní rezoluční autoritou na základě zmocnění směrnice BRRD. ČNB jako orgán příslušný k řešení krize má podle ZOPRK široké spektrum pravomocí, které mají zaručit **efektivní řešení selhání finanční instituce**. Jedná se o možnost */i/ odpisu a konverze kapitálových nástrojů*, kterým se před nebo současně se zahájením řešení krize provádí snížení ztrát povinné osoby, */ii/ přechod činnosti na soukromého nabyvatele*, který spočívá v přechodu nástrojů účasti na povinné osobě nebo jejího majetku či dluhů na nového nabyvatele, */iii/ přechod činnosti na překlenovací instituci*, jejímž účelem je nabytím nástrojů účasti na povinné osobě nebo nabytím jejího majetku a dluhů zachovat poskytování hospodářsky nebo systémově významných činností dané osoby, */iv/ přechod činnosti na osobu pro správu aktiv*, jejíž hlavní funkcí je nabytí a držení majetku a dluhů, které byly předmětem převodu, za účelem zajištění efektivního použití ostatních opatření k řešení krize a maximalizace jeho hodnoty v případě likvidace podle InsZ nebo jeho následného převodu na třetí osoby, */v/ odpis nebo konverze odepisovatelných závazků*, kterým lze za účelem krytí ztrát konvertovat pohledávky věřitelů na podíly (akcie) povinné osoby a taktéž snížit nebo úplně odepsat pohledávky věřitelů vůči povinné osobě, */vi/ správu pro řešení krize*, kterou ČNB převezme řízení povinné osoby nebo tímto úkolem pověř

zvláštního správce a /vii/ *další pravomoci*, kterými jsou např. odvolání statutárního orgánu a vrcholného vedení povinné osoby, pozastavení povinnosti plnění ze smlouvy, pozastavení výkonu práva na uplatnění finančního zajištění či zrušení nebo změna podmínek smlouvy, kde je jednou ze smluvních stran povinná osoba. Rozsah činnosti je regulován v zákonných intencích přímo ČNB. Zápis dočasné správy do veřejně přístupného obchodního rejstříku indikuje široké veřejnosti, že se daná finanční instituce nachází v nepříznivé finanční situaci.³⁴ Po ukončení stavu dočasné správy může dojít k obnovení pravomocí původního managementu finanční instituce. Pokud dočasná správa nevedla k pozitivním výsledkům a ozdravení finanční instituce, pak zákon předpokládá zavedení opatření k řešení krize zavedení správy pro řešení krize, likvidaci nebo insolvenční řízení.

Poslední výzkumnou hypotézou v rámci této doktorské práce bylo **řešení krize s ukončením činnosti**, *tedy za situace, kdy již instituci nelze pomoci sanačním způsobem*. Po zániku licence či povolení k činnosti subjekt finančního trhu buď vstoupí do likvidace, nebo nevstoupí. Pokud subjekt finančního trhu **vstoupí do likvidace**, následuje proces, který vyústí ve zrušení subjektu finančního trhu jako takového, kdy je subjekt vymazán z příslušného obchodního rejstříku (tedy zánik subjektu). Pokud **do likvidace nevstoupí**, pak zpravidla vypořádá své pohledávky a dluhy vyplývající z činnosti, k níž bylo třeba licence či povolení, a poté bude dále existovat jako běžná obchodní korporace. V případě likvidace banky hraje významnou roli stran vstupu banky do likvidace ČNB, coby orgán dohledu nad finančním trhem. ČNB je jediným subjektem s aktivní legitimací poté, co byla akciové společnosti odňata bankovní licence, a podává soudu návrh na její zrušení. BankZ však na rozdíl od zákona o spořitelních a úvěrních družstvech neuvádí **předběžnou vykonatelnost** rozhodnutí soudu o zrušení společnosti (a jmenování likvidátora). Otázka, kdy nastanou účinky rozhodnutí o zrušení akciové společnosti po odnětí bankovní licence a jmenování likvidátora, je tedy sporná. Soud rozhoduje o uvedených návrzích usnesením. Podle § 171 odst. 2 o. s. ř. je usnesení vykonatelné doručením. Naproti tomu § 171 písm. d) občanského zákoníku stanovuje, že právnická osoba se zrušuje s likvidací dnem právní moci rozhodnutí orgánu veřejné moci, nestanoví-li se den pozdější. Uvedená nejasnost může být podle názoru autora v praxi *ad hoc* vyřešena návrhem ČNB na vyslovení předběžné vykonatelnosti. Uvedený postup byl zvolen při rozhodnutí o zrušení ERB bank, a.s. v likvidaci, kdy Městský soud v Praze vyslovil předběžnou vykonatelnost usnesení o zrušení společnosti a jmenování likvidátora. V případě **insolvence** je pak nutné zdůraznit, že insolvenční řízení banky **má svá specifika**, která jsou,

³⁴ Účinky dočasné správy jsou spojeny již s publikací opatření obecné povahy na webových stránkách ČNB.

vzhledem k postavení bankovního sektoru, opodstatněná. Specifika, resp. zvláštní postup stanoví InsZ, a to konkrétně v § 6 odst. 2 InsZ, který říká, že tohoto zákona nelze dále použít, jde-li finanční instituci, po dobu, po kterou je nositelem licence nebo povolení podle zvláštních právních předpisů, upravujících její činnost. Citované ustanovení v podstatě vytváří bariéru použitelnosti InsZ, kdy tato bariéra je dána licencí nebo povolením podle BankZ. **Momentem ztráty bankovní licence je možné postupovat podle InsZ.** Před pravomocným rozhodnutím o odnětí bankovní licence by insolvenční soud podaný návrh musel zamítnout. Po odnětí licence již lze InsZ plně aplikovat, avšak i v této fázi upravuje specifický postup, kdy úprava vychází v první řadě ze závěrů praxe v ČR i zahraničí, že finanční problémy banky lze vyřešit určitými reorganizačními (restrukturalizačními či revitalizačními) kroky pouze při kontinuálním zachování její licence za aktivní ingerence orgánu dohledu a centrální banky, případně též státních orgánů kompetentních k zajištění financování systémově významných činností (funkcionalit) takové banky z veřejných prostředků. *Pakliže je bance licence odňata, je to zřejmý signál pro trh, vkladatele a další osoby o ztrátě perspektivy její další činnosti s tím, že reálně se jako jediné řešení v této situaci ukázal rozprodej aktiv banky a postupné uspokojení jejích věřitelů (plně v rámci likvidace podle občanského zákoníku, částečně při nedostatku majetku v rámci konkursu podle insolvenčního zákona).* Druhým důvodem této úpravy, opět pramenícím z praxe, je snaha zákonodárce o zabránění podávání nedůvodných, či dokonce šikanózních insolvenčních návrhů vůči bankám s licencí. *Při náležitě publicitě podání insolvenčního návrhu a zahájení insolvenčního řízení s bankou by totiž takováto informace mohla i vůči zdravé bance napáchat významné škody a mít vliv i na stabilitu celého bankovního systému, neboť řádné fungování bankovníctví je ve velké míře založeno na důvěře v jednotlivé banky.*³⁵

³⁵ LIŠKA, Petr, DŘEVÍNEK, Karel, ELEK, Štefan, KOTÁB, Petr, RÝDL, Tomáš. *Zákon o bankách: Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2016.

5. Dosažení cíle vědeckého výzkumu

V rámci Hlavním cílem výzkumu byla otázka, **zda selhání subjektů finančního trhu vede vždy k jejich úpadku a následné likvidaci, resp. insolvenční, nebo existuje možnost záchrany v podobě sanačních postupů se státní ingerencí prostřednictvím centrálního regulátora.** Tuto otázku považoval autor práce za velmi aktuální, kdy prostřednictvím položených hypotéz mělo být dosaženo konkrétního cíle.

V práci bylo z hlediska vědeckovýzkumných otázek položeno **šest komplexních hypotéz**, kdy každá komplexní hypotéza byla složena z několika **dílčích hypotéz**, což je dáno především tím, že jak oblast finančního práva, tak vybrané téma, je **multidisciplinární**, tedy **s přesahem do několika vědních oborů**, tak současně do právních oblastí. **Autor práce se snažil položené hypotézy vyvrátit nebo potvrdit za pomoci vědeckovýzkumných metod**, kdy v rámci těchto nalezených odpovědí učinil i **vlastní pohledy na současnou právní úpravu**, a to jak pohledem *le lege lata*, tak pohledem *de lege ferenda*.

Po výše uvedeném potvrzení většiny položených vědeckých hypotéze autor dospěl k závěru, kdy může konstatovat, že **ne každé selhání finanční instituce vede k úpadku a její následné likvidaci, případně insolvenční.** Současný právní systém poskytuje možnosti záchrany, které dokáží zabránit selhání instituce, případně provést její sanační záchranu. Na druhou stranu je však nutné uvést, že sanační způsoby nejsou všemocné a v praxi dochází k úpadkům finančních institucí a jejich následné likvidaci, případně insolvenční.

Na tomto místě je ještě nutné zdůraznit, že **sanační systém řešení selhání finanční instituce** je možný díky **přijetí dvou klíčových předpisů na evropské úrovni**, a to směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/59/EU ze dne 15. května 2014, kterou se stanoví rámec pro ozdravné postupy a řešení krize úvěrových institucí a investičních podniků (směrnice BRRD), a směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2014/49/EU ze dne 16. dubna 2014, o systémech pojištění vkladů. V České republice byl pak v **návaznosti na uvedené evropské předpisy přijat ZOPRK**, který tak v České republice od 1. ledna 2016 **vytvořil nový právní rámec pro zajištění stability finančního systému**, když stanovil **jednotné nástroje a pravomoci vnitrostátním orgánům při řešení hrozícího úpadku finančních institucí**, a to s minimálním negativním dopadem na veřejné finance. **Negativní dopady úpadku finanční instituce budou sanovány fondem pro řešení krize.** ČNB má pak jako orgán příslušný k řešení krize má podle ZOPRK široké spektrum pravomocí, které mají zaručit efektivní řešení selhání finanční instituce:

- odpis a konverze kapitálových nástrojů, kterým se před nebo současně se zahájením řešení krize provádí snížení ztrát povinné osoby,
- přechod činnosti na soukromého nabyvatele, který spočívá v přechodu nástrojů účasti na povinné osobě nebo jejího majetku či dluhů na nového nabyvatele,
- přechod činnosti na překlenovací instituci, jejímž účelem je nabytím nástrojů účasti na povinné osobě nebo nabytím jejího majetku a dluhů zachovat poskytování hospodářsky nebo systémově významných činností dané osoby,
- přechod činnosti na osobu pro správu aktiv, jejíž hlavní funkcí je nabytí a držení majetku a dluhů, které byly předmětem převodu, za účelem zajištění efektivního použití ostatních opatření k řešení krize a maximalizace jeho hodnoty v případě likvidace podle InsZ nebo jeho následného převodu na třetí osoby,
- odpis nebo konverze odepisovatelných závazků, kterým lze za účelem krytí ztrát konvertovat pohledávky věřitelů na podíly (akcie) povinné osoby a taktéž snížit nebo úplně odepsat pohledávky věřitelů vůči povinné osobě,
- správu pro řešení krize, kterou ČNB převezme řízení povinné osoby nebo tímto úkolem pověří zvláštního správce,
- další pravomoci, kterými jsou např. odvolání statutárního orgánu a vrcholného vedení povinné osoby, pozastavení povinnosti plnění ze smlouvy, pozastavení výkonu práva na uplatnění finančního zajištění či zrušení nebo změna podmínek smlouvy, kde je jednou ze smluvních stran povinná osoba.

V případě selhání finanční instituce by vždy měla být **primárně zvážena možnost jejího řešení formou likvidace, případně insolvence, a to před použitím samotných nástrojů pro řešení krize**. Pokud ČNB shledá, že finanční instituce je v selhání nebo její selhání bezprostředně hrozí a alternativní opatření soukromého sektoru nebo dohledu by v přiměřené lhůtě jejímu selhání nezabránila, standardní reakcí na takové selhání by měla být její likvidace podle občanského zákoníku nebo zahájení insolvenčního řízení podle insolvenčního zákona. **Opatření k řešení krize podle ZOPRK by ČNB měla přijmout, pouze pokud je to nezbytné ve veřejném zájmu. Řešení krize je podle ustanovení § 80 ZOPRK ve veřejném zájmu, je-li uplatnění opatření k řešení krize nezbytné a přiměřené k dosažení jednoho nebo více účelů řešení krize, což je:**

- zajistit kontinuitu zásadních činností,
- předcházet ohrožení nebo narušení finanční stability,
- minimalizovat objem veřejné podpory,

- chránit kryté vklady.

Současně by případná likvidace povinné osoby nebo řešení jejího úpadku v insolvenčním řízení **nevedly k dosažení uvedených účelů řešení krize v téže míře**. Pokud je řešení selhání instituce prostřednictvím nástrojů pro řešení krize ve veřejném zájmu, může ČNB, za účelem dosažení stanovených cílů řešení krize, **použít stabilizační nástroje nebo jejich kombinaci, kterými zajistí kontinuitu zásadních činností a zachování tržní hodnoty instituce či její části, přičemž při výběru vhodného opatření zohledňuje povahu a okolnosti konkrétního případu.**³⁶ ČNB zároveň usiluje o minimalizaci újmy a nákladů spojených s uplatněním opatření k řešení krize a bere v úvahu dopad řešení krize na řádné fungování finančního trhu.³⁷

³⁶ Česká národní banka. Tvorba plánů pro řešení krize. [online] [cit. 9. 10. 2017]. Dostupné z https://www.cnb.cz/cs/reseni_krize_FT/reseni_krize_FT_tvorba_planu.html.

³⁷ Ustanovení § 76 písm. b) ZOPRK.

6. Návrhy opatření a úvahy de lege ferenda

V rámci disertační práce autor definoval skutečnost, a to, že **pojem finanční systém nebyl do současné doby legálně definován**, a to jak na unijní, tak české právní úrovni. Jedinou výjimkou je nařízení Evropského Parlamentu a Rady č. 575/2013 o obezřetnostních požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky, které pro své potřeby pojem finanční systém vymezuje jako veškeré finanční instituce, trhy, produkty a tržní infrastruktury. S ohledem na výše uvedené se domnívá, že by bylo vhodné do budoucna tento systém legálně definovat, kdy se lze inspirovat v teoretických publikacích, jakož této disertační práci.

Dalším důležitým momentem v této disertační práci byla legální definice finančních institucí, kdy tuto *definici najdeme ve třech právních předpisech*. Legální definici podává přímo aplikovatelný předpis unijního práva, který má aplikační přednost před zákony, a to nařízení Evropského Parlamentu a Rady č. 575/2013 o obezřetnostních požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky, kdy podle tohoto nařízení je **finanční institucí** podnik jiný než instituce, jehož hlavní činností je nabývání účastí nebo výkon jedné nebo více činností uvedených v bodech 2 až 12 a v bodě 15 přílohy I směrnice 2013/36/EU, včetně finanční holdingové společnosti, smíšené finanční holdingové společnosti, platební instituce ve smyslu směrnice Evropského parlamentu a Rady 2007/64/ES ze dne 13. listopadu 2007 o platebních službách na vnitřním trhu (23) a společnosti spravující aktiva, avšak nezahrnuje pojišťovací holdingové společnosti a pojišťovací holdingové společnosti se smíšenou činností ve smyslu čl. 212 odst. 1 písm. g) směrnice 2009/138/ES. Subjektem finančního trhu (sektoru) je pak podle čl. 4 odst. 27 nařízení Evropského Parlamentu a Rady č. 575/2013 o obezřetnostních požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky, instituce, **finanční instituce**, podnik pomocných služeb zahrnutý do konsolidované finanční situace dané instituce, pojišťovna, pojišťovna ze třetí země, zajišťovna, zajišťovna ze třetí země, pojišťovací holdingová společnost, holdingová společnost se smíšenou činností, pojišťovací holdingová společnost se smíšenou činností ve smyslu čl. 212 odst. 1 písm. g) směrnice 2009/138/ES a případně též podnik vyňatý z oblasti působnosti směrnice 2009/138/ES v souladu s článkem 4 uvedené směrnice, podnik třetí země, jehož činnost je srovnatelná s definovanými subjekty. Na komunitární definici pak navazuje definice v zákoně č. 374/2015 Sb., o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu, ve znění pozdějších předpisů, který finanční instituci definuje v § 2 odst. 1 písm. c) jako osobu podle čl. 4 odst. 1 bodu 26 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013, která je ovládanou osobou instituce nebo osoby podle písmen g), h) nebo i) a podléhá dohledu na konsolidovaném základě. V tomto

ohledu jde tak o stejnou definici. Posledním předpisem, který definuje finanční instituci je pak zákon č. 182/2006 Sb., insolvenční zákon, ve znění pozdějších předpisů, který v § 2 písm. k) definuje **finanční instituci** jako banku, spořitelni a úvěrní družstvo, obchodníka s cennými papíry, který je investičním podnikem podle čl. 4 odstavce 1 bodu 2 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013 o omezitelných požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky, pojišťovnu a zajišťovnu. Autor se domnívá, že by si předpisy – v zákonné rovině – zasloužily legislativní depuraci ve smyslu konsolidování právního označení.

Autor dále v rámci rozsáhlé vědeckovýzkumné činnosti detekoval **legislativní neaktuálnost předpisů, především pak insolvenčního zákona**, kdy v detailech upozornil již v rámci svých pasáží komentáře k insolvenčnímu zákonu. Autor se domnívá, že zákonodárce používá nepřesnou terminologii (například v § 373 a § 374 insolvenčního zákona), jelikož, jak uvádí důvodová zpráva k zákonu o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu k hlavě I (Garanční systém finančního trhu - k § 198 až 208 ZOPRK), s účinností směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/59/EU (BRRD) vznikla členským státům povinnost zřídit mechanismus financování k řešení krize. Zvolené řešení spočívá ve vytvoření nového fondu, který bude existovat vedle stávajícího fondu zabezpečujícího garanční schéma pro depozita (Fond pojištění vkladů). V ustanoveních § 198 až 208 ZOPRK je upravena změna názvu Fondu pojištění vkladů na Garanční systém finančního trhu, který má právní osobnost a spravuje dva fondy bez právní osobnosti – Fond pojištění vkladů a Fond pro řešení krizí –, a dále také obecné fungování Garančního systému (zejména jeho vnitřní struktura a způsob řízení). Pravidla působení Fondu pro řešení krize (zejm. získávání prostředků a financování řešení krize) jsou taktéž upravena v zákoně o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu, naopak pravidla působení Fondu pojištění vkladů zůstávají upravena v zákoně o bankách. Podrobnosti o fungování Garančního systému a jeho fondů upraví statuty jako základní (i když ne jediné) vnitřní předpisy Garančního systému. Statuty jsou uveřejněny na internetových stránkách Garančního systému (§ 204 odst. 4 ZOPRK). Statut Fondu pojištění vkladů ve své preambuli uvádí, že účinností zákona o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu došlo ke změně stávajícího Fondu pojištění vkladů na Garanční systém finančního trhu jako osobu spravující jak Fond pro řešení krize, tak Fond pojištění vkladů. Statut dále v článku 2.4 stanovuje, že pokud zákon nebo Statut ukládá povinnost Fondu pojištění vkladů, tato je povinností Garančního systému. Pokud zákon nebo Statut přiznává Fondu pojištění vkladů právo, toto je právem Garančního systému. Současně i zákon o bankách v ustanovení, na které § 374 odkazuje, tedy § 41h odst. 2 zák. o bankách, pracuje s pojmem Garanční systém. Dle názoru autora by bylo namísto novelizovat komentované ustanovení společně s § 373

insolvenčního zákona a nahradit pojem Fond pojištění vkladů pojmem Garanční systém finančního trhu. Zcela by měl být vypuštěn redundantní pojem Zajišťovací fond družstevních záložen.

Další vědecko-výzkumnou otázkou je, zda **likvidátorem banky může být fyzická i právnická osoba** tak, jak je to upraveno v případě spořitelního a úvěrního družstva v kontextu § 13 odst. 6 DrzáL., že likvidátorem může být fyzická nebo právnická osoba. Zákonem č. 303/2013 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím rekodifikace soukromého práva, ve znění pozdějších předpisů, byla v § 36 odst. 2 BankZ zrušena první věta, která zněla „*Likvidátorem může být fyzická nebo právnická osoba.*“ Od 1. 1. 2014 existují dva názorové proudy na to, zda může být likvidátorem jmenována i osoba právnická, zejména aplikujeme na osobu likvidátora banky požadavky § 8 odst. 9 BankZ, který říká, že členem statutárního orgánu banky může být pouze fyzická osoba. Kurka s Paříkovou zastávají názor, že likvidátorem banky nesmí být v souladu s § 36 odst. 2 BankZ osoba, která má nebo měla zvláštní vztah k bance, která je nebo v posledních pěti letech byla auditorem banky nebo se jakýmkoli způsobem na auditu v bance podílela. S ohledem na skutečnost, že podle § 8 odst. 4 BankZ členem statutárního orgánu banky může být jen fyzická osoba, dovozují, že i likvidátorem banky může být pouze fyzická osoba.³⁸ Rýdl se zase přiklání k názoru, že s rekodifikací občanského práva nedošlo ke změně v možnosti jmenovat likvidátorem banky též právnickou osobu. Jednak ze systematického hlediska byl § 36 týkající se likvidátora vždy speciální úpravou k § 8 BankZ, dále občanský zákoník neříká, že by funkci likvidátora mohla vykonávat jen fyzická osoba. V neposlední řadě z žádných dostupných právních pramenů nelze přisvědčit případnému záměru zákonodárce tuto dlouhá léta platnou zákonnou možnost vyloučit. Ustanovit likvidátorem právnickou osobu může být praktické s ohledem na výši potenciální odpovědnosti za škodu a pojištění této osoby. Názoru Rýdla přisvědčuje rovněž komentář k § 189 obč. zák., kde Pokorná uvádí, že likvidátorem banky může být fyzická nebo právnická osoba.³⁹ Nelze přehlédnout, že v případě, že by likvidátorem banky nebylo možno ustanovit právnickou osobu, by § 372 působil diskriminačně vůči insolvenčním správcům se zvláštním povolením, již jsou právnickými osobami, jelikož by je předem diskvalifikoval, byť i oni jsou držitelem naprosto totožného zvláštního povolení ve smyslu zákona o insolvenčních správcích. Z výše uvedeného **lze tedy podle názoru autora dovodit, že ČNB může ustanovit**

³⁸ KURKA, René, PAŘÍKOVÁ, Anežka. *Subjekty finančního trhu: vybrané aspekty likvidace a insolvence*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014.

³⁹ LIŠKA, Petr, DŘEVÍNEK, Karel, ELEK, Štefan, KOTÁB, Petr, RÝDL, Tomáš. *Zákon o bankách: Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2016.

likvidátorem banky i právnickou osobu a tu pak následně může insolvenční soud ustanovit jakožto prvního insolvenčního správce (i dalšího insolvenčního správce). Autor však k tomu závěrem podotýká, že novela provedená zákonem č. 303/2013 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím rekodifikace soukromého práva, ve znění pozdějších předpisů, byla nešťastná a způsobila výše uvedené výkladové problémy. **Ty by bylo vhodné při další novele upravit tak, aby bylo jasně stanoveno, zda likvidátorem může být osoba fyzická i právnická, nebo pouze fyzická. Vzhledem ke skutečnosti, že insolvenční správce může být i právnická osoba, by to bylo dle autora i s ohledem na § 372 a 384 InsZ⁴⁰ žádoucí.**

Právně velmi zajímavou situaci, ke které může dojít v rámci řešení krize finančního subjektu s ukončením činnosti, je **střet likvidace a insolvence**. K této situaci může pak dojít nejen v rovině teoretické, ale i v praxi – k tomu v podrobnostech dále. Dosavadní legislativní úprava toto řeší podle názoru autora nedostatečně a v praxi to může způsobit komplikace, ačkoliv poslední novelou InsZ⁴¹ bylo přijato velmi pragmatické legislativní řešení, které tyto komplikace eliminuje, resp. odstraňuje, neboť zavádí právní i faktickou kontinuitu přechodu likvidace na insolvenci. **Počátek střetu likvidace a insolvence může být v podstatě dvojího duhu.** Prvním případem je situace, kdy je bance odejmuta bankovní licence z důvodu **jejího úpadku** – tedy z jednoho důvodu, kdy musí ČNB obligatorně odejmout bance licenci. Druhým případem je situace, kdy je bance odebrána bankovní licence z jiného důvodu, avšak banka je již **materiálně v úpadku například ve formě předlužení**, jako byla v nedávné době situace ERB Bank a.s., které byla odebrána licence podle ustanovení § 34 odst. 2 písm. b) BankZ a podle ustanovení § 34 odst. 2 písm. f) BankZ. Do doby, kdy banka disponuje licenci, nepřipadá v úvahu možnost postupu podle InsZ, neboť to zapovídá § 6 odst. 2 InsZ. Do této doby tak logicky **nemůže hrozit střet likvidace s insolvencí**. Po odejmutí bankovní licence počítá BankZ s likvidací banky, nicméně se vedle toho otevírá i možnost postupu podle InsZ. ČNB tak stojí před rozhodnutím, jaký zvolit postup, aby nevznikly žádné škody, nebo vedlejší vícenáklady. V teoretické rovině jsou pak v podstatě možné dvě cesty, které platná právní

⁴⁰ Do ustanovení § 372 a 384 InsZ bylo doplněno, že insolvenční soud ustanoví do funkce prvního insolvenčního správce banky nebo spořitelního a úvěrního družstva, resp. pojišťovny či zajišťovny, osobu, která vykonává funkci likvidátora této finanční instituce, pokud je současně insolvenčním správcem se zvláštním povolením. Dosavadní likvidátor, který je zapsán ve zvláštní části seznamu insolvenčních správců, tak bude ve svém působení ve finanční instituci pokračovat i po jejím vstupu do insolvence. Novelou zavedené řešení výrazně zefektivní (po časové i obsahové stránce) proces insolvence, neboť odpadne dosavadní obvyklé přerušení či zpomalení procesů započatých v likvidaci z důvodu, že se nová osoba musela seznamovat se situací nebo chtěla zvolit jinou strategii. Dojde k lepší koordinaci likvidace a insolvence, neboť některé povinnosti likvidátora a insolvenčního správce jsou obdobné (např. účetní závěrky, zmapování situace a majetku finanční instituce, případná aktivace GSFT apod.).

⁴¹ Zákon č. 64/2017 Sb., kterým se mění InsZ a některé další zákony.

úprava umožňuje, a to cesta **likvidace skrze likvidátora, nebo cesta insolvence skrze InsZ**. Praktičtější řešení je, že banka jde nejprve do likvidace a následně do insolvence s řešením v podobě konkurzu. Autor pak jednoznačně souhlasí s názorem Rýdla,⁴² který říká, že není vyloučeno, aby ČNB podala vůči bývalé bance **rovnou insolvenční návrh** podle § 368 odst. InsZ, a **zahájila tak insolvenční řízení s řešením v podobě konkursu na její majetek**, a to za situace, bude-li disponovat dostatkem podkladů pro prokázání jejího úpadku v kontextu § 34 odst. 1 BankZ. Tato varianta bude nejpravděpodobnější za situace, kdy bance bude odnímána licence poté, co projde režimem zákona o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu, v jehož rámci bude mít ČNB větší prostor ověřit skutečnou finanční situaci banky. ČNB by pak v rámci správního řízení, kde je předmětem odnětí licence podle § 34 odst. 1 BankZ, **zjistila, že se banka nachází v úpadku**. ČNB by musela v rámci správního řízení dojít k **jednoznačnému závěru**, že podmínky úpadku jsou naplněny. Ačkoliv BankZ definici úpadku neupravuje, ani explicitně nedokazuje na InsZ, je na místě použít definici úpadku podle § 3 InsZ s tím, že jsou možné obě situace naplnění úpadku, a to jak platební neschopnost, tak předlužení. ČNB by tak ve výroku rozhodnutí, kterým se odjímá licence bance, uvedla, že banka je v úpadku a odjímá se jí licence. V rámci odůvodnění rozhodnutí by mělo být podrobně odůvodněno, jak ČNB došla k tomu, že banka je v úpadku. Nicméně, dosavadní praktické zkušenosti ČNB podle Rýdla⁴³ ukázaly, že ČNB v době odnímání licence bance **zpravidla neměla podklady jednoznačně svědčící o tom, zda banka je v úpadku**. Proto je osvědčení úpadku a podání insolvenčního návrhu úkolem likvidátora jmenovaného podle § 36 BankZ. Vedle toho je nutné zdůraznit, že i díky krátkým lhůtám a požadavkům na osobu likvidátora je případné překlopení do insolvence rychlé a nehrozí diskontinuita v rámci **přechodu likvidaci na insolvenční řízení**. Likvidátor by po jmenování měl, s vědomím důvodu správního rozhodnutí, ihned zahájit činnost směřující k tomu, zda není naplněna skutková podstata úpadku a podání insolvenčního návrhu. Díky nové právní úpravě § 372 odst. 1 InsZ v případě insolvence banky dojde ke jmenování likvidátora insolvenčním správcem tímto speciálním způsobem oproti běžnému určení „kolečkem“ v kontextu § 25 InsZ, samozřejmě za předpokladu, že likvidátor je zároveň insolvenčním správcem se zvláštním povolením. Jak již bylo uvedeno výše, ČNB aplikuje praxi, kdy likvidátory vybírá zásadně ze seznamu podle § 17 zákona č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů. Tímto pak

⁴² LIŠKA, Petr, DŘEVÍNEK, Karel, ELEK, Štefan, KOTÁB, Petr, Rýdl, Tomáš. *Zákon o bankách: Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2016.

⁴³ LIŠKA, Petr, DŘEVÍNEK, Karel, ELEK, Štefan, KOTÁB, Petr, Rýdl, Tomáš. *Zákon o bankách: Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2016.

nedochází k žádné diskontinuitě, škodám a případným vedlejším nákladům, neboť likvidátor plynule přechází do funkce insolvenčního správce. Pokud by nastala však situace, že by ČNB zcela jednoznačně konstatovala úpadek bankovní instituce v rámci správního řízení, nebyl by pravděpodobně prostor pro likvidaci banky, ale bylo by na místě podat v kontextu § 368 odst. 1 InsZ insolvenční návrh. Nicméně zde přichází v úvahu, že než bude rozhodnuto o úpadku banky, může uplynout řada dnů, klidně i týdnů. Za této situace je více než žádoucí, aby se na minimum zkrátilo období, kdy v bance bude ještě rozhodovat dosavadní statutární orgán. Lze tedy i na tomto místě souhlasit s názorem Rýdla, že i v případě zahájení insolvenčního řízení by ale měla ČNB soudu navrhnout jmenování likvidátora, jednak proto, že to zákon bez výjimky stanoví, jednak též věcně proto, že v insolvenčním řízení je statutární orgán banky nadále latentně ve funkci a bylo by s ohledem na možný konflikt zájmů vhodnější, aby jeho působnost vykonávala osoba likvidátora odlišná od dosavadního vrcholového managementu banky. Zpravidla to nicméně bude úkolem likvidátora, aby reálnou finanční situaci banky zjistil a případně insolvenční návrh podal.⁴⁴ Autor na základě výše uvedeného střetu likvidace a insolvence dospěl k vědeckému závěru spočívajícímu v tom, že by bylo velmi vhodné provést legislativní úpravu BankZ stran střetu likvidace a insolvence. Řešením se nabízí úprava § 34 odst. 1 BankZ, která by spočívala v tom, že by odnětí bankovní licence nebylo vázáno na úpadek, ale na finanční problémy nebo nestabilitu banky, kdy by se v rámci správního řízení autoritativně nekonstatoval úpadek banky, ale její finanční potíže. Na základě rozhodnutí o odnětí licence by pak došlo k likvidaci banky, kdy zde by v rámci likvidace případně došlo k detailní analýze ekonomické situace banky ze strany likvidátora a případnému podání insolvenčního návrhu ve spolupráci s ČNB.

⁴⁴ LIŠKA, Petr, DŘEVÍNEK, Karel, ELEK, Štefan, KOTÁB, Petr, Rýdl, Tomáš. *Zákon o bankách: Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2016.

7. Abstrakt v českém a ve světovém jazyce

Český jazyk

Cílem této práce bylo komplexně analyzovat selhání subjektů finančního trhu, a to s akcentem na bankovní instituce, komparaci s evropskou právní úpravou, ale především též s akcentem na řešení finanční krize bankovního systému a způsoby jeho řešení se zachováním činnosti, nebo ukončení činnosti, následnou likvidaci a případnou insolvenční bankovních subjektů. V závěru práce se autor věnuje i praktickým aspektům vybraných bank. Z uvedeného hlediska jsou pro tuto práci v úvodu klíčové tři dílčí pojmy, které si zaslouží krátké vysvětlení, neboť celou práci prostupují, a postupně tak odkrývají jednak základní otázky předmětné problematiky, ale též jejich hypotézy vytyčující další směr výzkumu a zároveň nabízejí i určité legislativní návody stran věcného řešení dané problematiky.

Prvním pojmem je „východisko“. V této práci je totiž podrobně zachycen výzkum sloužící k nalezení odpovědi na otázku, jaká jsou základní východiska subjektů finančního trhu, jakož bankovních ústavů, ale především pak jejich selhání. Hypotézou je v tomto kontextu evoluční vývoj dotčených oblastí, především finančního práva v širším slova smyslu a míra jeho vlivu na současnou právní úpravu subjektů finančního trhu a řešení jejich selhání.

Druhým pojmem, který pak práci prostupuje, je pojem „evoluce“, který slouží k tomu, aby bylo možné pozorovat, zda koncepce řešení krize finančních subjektů v kontextu historických aspektů prochází evolucí, či spíše dochází k její stagnaci. Zde je pak hypotézou především současná právní úprava řešení krize finančních subjektů.

Třetím pojmem práce je pak pojem „komparace“. Výslovná formulace tohoto pojmu se v dalším textu objevuje zejména z toho důvodu, že je autor této práce přesvědčen, že se jedná o velmi důležitý zdroj pro tvorbu nového právního předpisu. Tento zdroj má však své meze spočívající zejména v celkovém kontextu komparované právní úpravy, a to jak historické, tak i zahraniční. Komparace musí navíc vždy vycházet z důkladné analýzy, která je v této práci provedena ve vztahu k evropské (unijní) právní úpravě tak, že jsou postupně odhaleny jednotlivé styčné body zkoumaných právních úprav, kriticky pojednáno o neodůvodněných odchylkách, ale je-li toho třeba, jsou zde též předloženy vlastní úvahy autora ohledně vhodnosti dané úpravy a náměty na případnou změnu. Hypotézou u tohoto pojmu pak je skutečnost, že evropské právní úpravy nabízejí možnou inspiraci k legislativní tvorbě, a to i v případě adaptace příslušných směrnic, který by měly být promítnuty do českého právního řádu.

Oblast práva finančních institucí je velmi důležitou součástí právního řádu. Problematika, která se k této právní oblasti bezprostředně váže, byla pro autora této práce předmětem zkoumání již před zahájení svého doktorského studia se zaměřením na oblast finančního a insolvenčního práva, když mu v této době paralelně vzniklo oprávnění jak obecného, tak zvláštního insolvenčního správce. Postupem času a především pak díky jeho praktické činnosti likvidátora a insolvenčního správce finančních institucí se odhodlal zpracovat práci na téma selhání subjektů finančního trhu s akcentem na bankovní sektor.

Anglický jazyk

The aim of this work was to analyze complexly the failure of financial market entities, with the accent of a banking institution, comparison with the European legal system, but also with the emphasis on solving the financial crisis of the banking system and its ways of resolving or maintaining the activity, possible insolvency of banking entities. At the end of the thesis, the author also deals with practical aspects of selected banks. From the above point of view, three sub-concepts are key to this work, which deserve a brief explanation as they permeate the work and gradually reveal the basic issues of the subject matter, but also their hypotheses outlining the next direction of research, and at the same time offers some legislative guidance material solution of the given issue.

The first term is the "starting point". In this work, there is a detailed survey of research to find answers to the question as to what are the basic points of the financial market entities as well as banking institutions, but above all their failure. The hypothesis in this context is the evolutionary development of the areas concerned, in particular financial law in a broad sense, and the extent of its impact on the current legal regulation of financial market participants and the resolution of their failures.

The second term, which then permeates, is the notion of "evolution", which serves to make it possible to see whether the concept of crisis management of financial subjects in the context of historical aspects is evolving or rather stagnating. Here is the hypothesis especially the current legal regulation of the crisis management of financial subjects.

The third notion of work is the notion of "comparison". The express wording of this term appears in the following text mainly because the author of this work is convinced that it is a very important resource for the creation of a new legal regulation. However, this resource has its limits, consisting mainly in the overall context of the comparative legal regulation, both historical and foreign. In addition, the comparison must always be based on a thorough analysis carried out in this work in relation to European (European) legislation, by gradually revealing

the different points of reference of the legislation under review, critically dealt with unjustified deviations, but if necessary, there are also presented the author's own considerations as to the suitability of the adaptation and the suggestions for a possible change. The hypothesis of this concept is the fact that European legislation offers a possible inspiration for legislative creation, possibly even in case of adaptation of the relevant directives, which should be reflected in the Czech legal order.

The area of the law of financial institutions is a very important part of the legal order. Issues that are directly related to this legal area have been the subject of an investigation before the author of his PhD study, focusing on financial and insolvency law, when both general and special insolvency trustees have been created in parallel. Over time and above all due to its practical activities of the liquidator and the insolvency administrator of financial institutions, he decided to work on the failure of financial market participants and the accent on the banking sector.

8. Seznam použitých pramenů

Monografie a komentáře

BAKEŠ, Milan et al. *Finanční právo*. 6. upravené vydání, Praha: C. H. Beck, 2012, 552 s.

ČEŠKA, Zdeněk et al. *Občanské právo procesní*. Praha: Panorama, 1989, 447 s.

DRÁPAL, Ljubomír et al. *Občanský soudní řád I. a II. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2009, 3343 s.

DRWIŁO, Andrzej. *Podstawy finansów i prawa finansowego*. Warszawa: Wolters Kluwer, 2011, 800 s.

FLETCHER, Ian. *Insolvency in private international law*. 2nd edition. New York: Oxford University Press, 2005, 716 s.

FINCH, Vanessa. *Corporate Insolvency Law: Perspectives and Principles*. 2nd edition. Cambridge: Cambridge University Press, 2009, 867 s.

GARNER, Bryan et al. *Black's Law Dictionary*. 9th edition. St. Paul: Thompson Reuters, 2009, s. 1956.

GERLOCH, Aleš. *Metodologie interpretace práva a právní jistota*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012, 497 s.

GOODE, Roy. *Principles of Corporate Insolvency Law*. 4th edition. London: Sweet & Maxwell, 2011, 835 s.

HENDRYCH, Dušan et al. *Správní právo. Obecná část*. 6. rozšířené vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, 822 s.

HENDRYCH, Dušan et al. *Právníký slovník*. 3. podstatně rozš. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009, 1459 s.

KOTOUČOVÁ, Jiřina et al. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon): komentář*. Praha: C. H. Beck, 2010, 1100 s.

KOZÁK, Jan et al. *Insolvenční zákon. Komentář*. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018, 903 s.

MRKÝVKA, Petr. *Determinace a diverifikace finančního práva*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2012, 222 s.

- MRKÝVKA, Petr et al. *Finanční právo a finanční správa*. 1. vydání, Brno: Masarykova univerzita, 2004, 396 s.
- MRKÝVKA, Petr, PAŘÍZKOVÁ, Ivana. *Základy finančního práva*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2008, 252 s.
- LANDA, Martin. *Ekonomika insolvenčního řízení*. Ostrava: KEY Publishing, 2009, 426 s.
- NEAVE, Edwin. *Financial systems: Principles and organisation*. 1st edition. London: Routledge, 1998, 424 s.
- PACHL, Lukáš. *Insolvenční zákon s judikaturou*. Praha: Wolters Kluwer, 2011, 484 s.
- PAUKNEROVÁ, Monika, TOMÁŠEK, Michal et al. *Nové jevy v právu na počátku 21. století. IV. Proměny soukromého práva*. Praha: Karolinum, 2010, 426 s.
- PELC, Vladimír. *Zákon o daních z příjmů. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1998, s. 1-294.
- PELIKÁNOVÁ, Irena. Nad posláním české právní vědy. *Právní rozhledy*, 2000, č. 8, s. 187-199.
- RAUSCHER, Thomas et al. *Münchener Kommentar zur Zivilprozessordnung mit Gerichtsverfassungsgesetz und Nebengesetzen*. 2. auflage. München: C. H. Beck, 2002, 955 s.
- ROSENBERG, Leo. *Lehrbuch des deutschen Zivilprozessrechts*. Leipzig, 1909, s. 496.
- RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. Praha: Wolters Kluwer, 2008, 471 s.
- ŘEZNÍČKOVÁ, Kristýna. *Daň z přidané hodnoty z perspektivy aktuálních legislativních změn*. Olomouc: Iuridicium Olomoucense, o.p.s., 2016, 149 s.
- ŠTAJGR, František. *Konkursní právo*. Praha: Všehrad, 1947, 575 s.
- WINTEROVÁ, Alena et al. *Civilní právo procesní*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Linde Praha, a.s., 2011, 711 s.
- WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena et al. *Civilní právo procesní. Část první: řízení nalézací*. 8. nezměněné vydání. Praha: Leges, 2015, 624 s.
- WIPLINGEROVÁ, Miloslava, ZAHRADNÍKOVÁ, Radka, SPURNÁ, Kristýna. *Zvláštní řízení soudní*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, 236 s.
- ZAHRADNÍKOVÁ, Radka et al. *Civilní právo procesní*. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, 579 s.

ZEISS, Walter, SCHREIBER, Klaus. *Zivilprozessrecht*. 10. auflage. Tübingen: Mohr Siebeck, 2003, 411 s.

Odborné články

BĚLOHLÁVEK, Alexander. Rozhovor s novou předsedkyní Rozhodčího soudu profesorkou Marií Karfíkovou. *Bulletin advokacie*, 2016, č. 10, s. 18-20.

BOHÁČ, Radim. Ke kodifikaci daňového práva. *Daně a finance*, 2016, roč. 24, č. 3, s. 4-9.

BOHÁČ, Radim, SINDEEVA, Inga. Gosudarstvennoe upravlenie finansami v Češskoj Respublike i Rossijskoj Federacii v kontekste globalizacii. *Современное право*, 2016, č. 6, s. 106-109.

BOHÁČ, Radim. K problematice tzv. daňových balíčků. *Finanční, daňový a účetní bulletin*. Wolters Kluwer, 2016, č. 3, s. 28-37.

KARASEVA, Marina a Radim BOHÁČ. Nalogovo-pravovaja terminologija v kontekste graždanskogo zakonodavelstva Rossii i Čechii. *Vestnik voronežskogo gosudarstvennogo universiteta: Seria: Pravo*. Voronež: Voronežskij gosudarstvennij universitet, 2015, č. 2, s. 68-74.

KARASEVA, Marina a Radim BOHÁČ. Nalogovo-pravovaja terminologija v kontekste graždanskogo zakonodavelstva Rossii i Čechii. *Financovoe pravo*. Moskva: Izdatelskaja grupa „JURIST“, 2015, č. 4, s. 28-31.

BOHÁČ, Radim a Michal RADVAN. Vnímání daní, poplatků a jiných obdobných peněžitých plnění ve světle jejich ústavních aspektů. *Bulletin komory daňových poradců České republiky*. Praha: Komora daňových poradců České republiky, 2015, roč. 2015, č. 2, s. 36-39.

BOHÁČ, Radim a Roman VYBÍRAL. Taxation of income and wealth of individuals in the Czech Republic. *Journal of International Tax, Trust and Corporate Planning*. Jordan Publishing Ltd, 2015, č. 4, s. 243-250.

BOHÁČ, Radim. Ústavní základy daní, poplatků a jiných obdobných peněžitých plnění. *Daně a finance*, 2015, č. 1, s. 4-10.

BOHÁČ, Radim. Změny zdanění hazardu. *Finanční, daňový a účetní bulletin*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, č. 3, s. 41-47.

- BOHÁČ, Radim. Změny daňového práva v souvislosti s rekonstrukcí soukromého práva. *Acta Universitatis Carolinae – Iuridica 4*, 2010. Praha: Karolinum, 2014, s. 19-36.
- BOHÁČ, Radim. Osvobození od solárního odvodu. *Finanční, daňový a účetní bulletin*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, č. 3, s. 38-40.
- BOHÁČ, Radim. Novela zákona o daních z příjmů č. 80/2013 Sb. *Finanční, daňový a účetní bulletin*. Praha: Wolters Kluwer, 2013, č. 3, s. 29-33.
- BOHÁČ, Radim. Teoretický pohled na právní úpravu rozpočtového určení daní, poplatků a jiných obdobných peněžitých plnění. *Daně a finance*, 2012, č. 3, s. 3-7.
- BOHÁČ, Radim. Zásada vyrovnanosti veřejných rozpočtů v České Republice v první dekádě 21. století. *Acta Universitatis Carolinae – Iuridica 4*, 2010. Praha: Karolinum, 2011, s. 59-69.
- BAKEŠ, Milan, KARFÍKOVÁ, Marie, KOTÁB, Petr, BOHÁČ, Radim. Pojetí finančního práva v České Republice. *Acta Universitatis Carolinae – Iuridica 4*, 2010. Praha: Karolinum, 2011, s. 7-15.
- BOHÁČ, Radim. Inheritance Tax, Gift Tax and Real Estate Transfer Tax in the Czech Republic. *Socialinių mokslų studijos* [online]. 2010, 2(6), s. 93-105. Dostupný zde: http://www.mruni.eu/en/mokslo_darbai/sms/archyvas/?l=90309
- BAKEŠ, Milan, BOHÁČ, Radim, KARFÍKOVÁ, Marie, KOTÁB, Petr. Понятие финансового права в Чешской республике. *Pravovedenije*, 2010, č. 5, s. 42-51.
- BOHÁČ, Radim. Dílčí základ daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti. *Daně a finance*, 2009, roč. XVII, č. 5, s. 10-15.
- BOHÁČ, Radim. Daňové a finanční právo. *Daně a finance*, 2006, roč. XIV, č. 3, s. 6-10.
- BOHÁČ, Radim. Daňově-právní aspekty organizačních složek státu. *Daně a finance*, 2005, roč. XIII, č. 12, s. 2-6.
- BOHÁČ, Radim. Ochrana životního prostředí v daňových zákonech. *Daně*, 2004, roč. XII, č. 10-11, s. 10-19.
- BOHÁČ, Radim. Novela zákona o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí. *Daně*, 2004, roč. XII, č. 4, s. 2-10.
- BOHÁČ, Radim. Nový zákon o DPH. *Obec a finance*. 2004, IX., č. 3, s. 20-21.
- KOHAJDA, Michael. Právo finančního systému jako podobor finančního práva? *Daně a finance*, 2016, č. 4, s. 36 an.

- KOHAJDA, Michael, MORAVEC, Jiří. Legal aspects of Bitcoin under the Czech law. *Daně a finance*, 2016, č. 4.
- KOHAJDA, Michael. Organizační uspořádání dohledu nad finančním trhem v Belgii. *Daně a finance*. Comenius Print, 2016, č. 3, s. 4-9.
- KOHAJDA, Michael. Twin Peaks - model uspořádání dohledu nad finančním trhem v Nizozemí. *Daně a finance*, 2016, č. 1, s. 4-9.
- KOHAJDA, Michael. Daň z hazardních her. *Daně a finance*, 2015, č. Supplementum, s. 32-35.
- KOHAJDA, Michael. Klient finančních služeb. *Daně a finance*, 2015, č. 3, s. 15-20.
- KOHAJDA, Michael, SEJKORA, Tomáš. Institut ručení v daňové legislativě. *Daně a finance*, 2014, č. 1, s. 8-13.
- KOHAJDA, Michael, SEJKORA, Tomáš. Pojem nemovitá věc (nejen) v soukromém právu. *Acta Universitatis Carolinae – Iuridica* 3. 2014, roč. 59, číslo 3, s. 49-57.
- KOHAJDA, Michael, SEJKORA, Tomáš. Zdanění provozu rodinného závodu. *Acta Universitatis Carolinae – Iuridica* 3. 2014, roč. 59, číslo 3, s. 113-124.
- KOHAJDA, Michael. Stručná právní analýza reformy důchodového systému. *Právní rádce*, 2013, č. 1, s. 10-13.
- KOHAJDA, Michael, STANĚK, Kamil. Právní postavení finančních a komoditních derivátů aneb když je business rychlejší než právo. *Daně a finance*, 2012, č. 4, s. 8-13.
- KOHAJDA, Michael. Personal Income Tax in the Tax System of the Czech Republic. *Rivista di Diritto Tributario e del Lavoro*, 2012, č. 2, s. 100-108.
- KOHAJDA, Michael, JAHODOVÁ, Iva. Kritický pohled na důchodovou reformu. *Daně a finance*, 2012, č. 3, s. 8-15.
- KOHAJDA, Michael. Ratingové agentury pohledem právníka. *Právní rádce*, 2012, č. 4, s. 44-47.
- KOHAJDA, Michael. Skupinová registrace k DPH po třech letech její existence. *Právní rádce*, 2012, č. 1, s. 40-43.
- KOHAJDA, Michael, Marková, Hana. Pravovoje regulirovanije finansovogo rynka v Češskoj Respublike. *Pravovedenije: naučno-teoretičeskij žurnal*, 2010, č. 4, s. 35-40.

- KOHAJDA, Michael. Otázky spojené s uplatňováním osvobození od daně z přidané hodnoty u loterijních společností. *Acta Universitatis Carolinae - Iuridica* 4, 2010, s. 71-83.
- KOHAJDA, Michael. Nový institut zajištění finančních obchodů v českém právu. *Daně a finance*, 2006, č. 5, s. 16-20.
- KOHAJDA, Michael. Společné zdanění manželů. *Daně a finance*, 2006, č. 3, s. 18-21.
- KOHAJDA, Michael, HUDCOVÁ, Zdeňka. Setkání finančních právníků - Finanční právo v souvislostech potřeb národního státu a harmonizace práva EU, Olomouc, 21. - 22. dubna 2005. *Právník*, 2005, č. 9, s. 1068-1069.
- MARKOVÁ, Hana. Postavení podniků ve společenské spotřebě obyvatelstva. *AUC Oeconomica*, 1985, č. 1, s. 83-94.
- MARKOVÁ, Hana. Poplatková soustava. *Bulletin čs. právníků*, 1986, č. 3-4, s. 94-100, 192-198.
- MARKOVÁ, Hana. K novým úpravám v oblasti poplatků. *AUC Iuridica*, 1987, č. 1, s. 77-91.
- MARKOVÁ, Hana. Finanční nástroje k ochraně životního prostředí. *AUC Iuridica*, 1989, č. 5, s. 31-42.
- MARKOVÁ, Hana. Změny v právní úpravě některých příjmů rozpočtů národních výborů. *Finance a úvěr*, 1990, č. 2, s. 111-113.
- MARKOVÁ, Hana. Rozpočtová soustava v ČSFR – Zagreb, 1991, s. 93-97.
- MARKOVÁ, Hana. Podnikání a poplatková soustava. *Daně a bilance*, 1993, č. 7, s. 17-24.
- MARKOVÁ, Hana. Podnikání a poplatková soustava. *Daně a bilance*, 1993, č. 8, s. 13-19.
- MARKOVÁ, Hana. Daň z příjmů placená obcemi a některými jinými právníckými osobami. *Obchodní právo*, 1993, č. 9, s. 10-19.
- MARKOVÁ, Hana. Daň z příjmu fyzických osob, S 94, ročník 5, číslo 22, s. 4.
- MARKOVÁ, Hana. Daň z příjmu právníckých osob a její uplatnění pro obce, S 94, číslo 17, s. 4.
- MARKOVÁ, Hana. Poplatky v roce 1996. *Právo a podnikání*, 1996, č. 7-10, s. 11.
- MARKOVÁ, Hana. Daň z příjmů fyzických osob a privátní lékaři. *Zdravotnictví a právo*, 1997, č. 1, s. 13-17.

- MARKOVÁ, Hana. Stanovení daňové povinnosti za rok 1996. *Zdravotnictví a právo*, 1997, č. 2, s. 12-20.
- MARKOVÁ, Hana. Lékař jako zaměstnavatel a plátcé daně. *Zdravotnictví a právo*, 1997, č. 3, s. 18-20.
- MARKOVÁ, Hana. Pronájem majetku z pohledu daně z příjmů. *Zdravotnictví a právo*, 1997, č. 4, s. 12-13.
- MARKOVÁ, Hana. Společné podnikání více osob. *Zdravotnictví a právo*, 1997, č. 5, s. 14-15.
- MARKOVÁ, Hana. Neziskové právnické osoby působící ve zdravotnictví a daň z příjmů. *Zdravotnictví a právo*, 1997, č. 6, s. 13-15.
- MARKOVÁ, Hana. Je z pohledu daňových zákonů výhodné poskytnout či přijmout dar? *Zdravotnictví a právo*, 1997, č. 7-8, s. 29-31.
- MARKOVÁ, Hana. Daňové souvislosti používání motorového vozidla. *Zdravotnictví a právo*, 1997, č. 9, s. 15-18.
- MARKOVÁ, Hana. Jsou výdaje na oblečení daňově uznatelnými výdaji? *Zdravotnictví a právo*, 1997, č. 10, s. 14-17.
- MARKOVÁ, Hana. K problematice některých dalších výdajů ovlivňujících daňovou povinnost poplatníka či plátce daně z příjmů. *Zdravotnictví a právo*, 1997, č. 11, s. 13-14.
- MARKOVÁ, Hana. Některé změny ve zdanění příjmů, vyplývající ze změn daňových a některých dalších zákonů. *Zdravotnictví a právo*, 1997, č. 12, s. 8-10.
- MARKOVÁ, Hana. Podnikatel a finanční úřad. *Ekonomický a právní poradce podnikatele*, 1997, č. 1-2, s. 150-152.
- MARKOVÁ, Hana. Podnikatelé, studenti a daň z příjmů. *Ekonomický a právní poradce podnikatele*, 1997, č. 6-7, s. 201-203.
- MARKOVÁ, Hana. Správní poplatky. *Daně a právo v praxi*, 1997, č. 21, s. 13-16.
- MARKOVÁ, Hana. Místní poplatky. *Daně a právo v praxi*, 1997, č. 22, s. 20-23.
- MARKOVÁ, Hana. Soudní poplatky. *Daně a právo v praxi*, 1997, č. 23, s. 23-26.
- MARKOVÁ, Hana. Výherní hrací přístroje a poplatkové povinnosti. *Daně a právo v praxi*, 1998, č. 6, s. 2-4.

- MARKOVÁ, Hana. Několik poznámek ke zdanění příjmů fyzických osob za rok 1997 a v roce 1998. *Zdravotnictví a právo*, 1998, č. 3, s. 2-3.
- MARKOVÁ, Hana. Škoda na majetku a daň z příjmů. *Zdravotnictví a právo*, 1998, č. 4, s. 3-5.
- MARKOVÁ, Hana. Co nového přinesl rok 1998 v daňovém zákonodárství? *Zdravotnictví a právo*, 1998, č. 10, s. 17-20.
- MARKOVÁ, Hana. Daňové posouzení výdajů spojených s výkonem lékařské profese. *Zdravotnictví a právo*, 1998, č. 11, s. 12-14.
- MARKOVÁ, Hana. Daň z příjmů fyzických osob v daňovém přiznání za rok 1998 a změny v této dani uplatnitelné v roce 1999. *Zdravotnictví a právo*, 1999, č. 2, s. 2-7.
- MARKOVÁ, Hana. Soudce a daně. *Soudce*, 1999, č. 1, s. 14-15.
- MARKOVÁ, Hana. Úroky z hypotečních úvěrů. *Zdravotnictví a právo*, 1999, č. 5, s. 23.
- MARKOVÁ, Hana. Recept jako účetní doklad. *Zdravotnictví a právo*, 1999, č. 10, s. 22-23.
- MARKOVÁ, Hana. Automobil a některé platební povinnosti podnikatele. *Právo a podnikání*, 1999, č. 12, s. 2-5.
- MARKOVÁ, Hana. Daň z příjmů ze závislé činnosti a funkčních požitků očima zaměstnavatele a zaměstnance. *Právo a zaměstnanost*, 2000, č. 3-4, s. 21-26.
- MARKOVÁ, Hana. Zdanění příjmů fyzických osob za rok 1999 a v roce 2000. *Soudce*, 2000, č. 4, s. 11-16.
- MARKOVÁ, Hana. Darování a daňové povinnosti. *Zdravotnictví a právo*, 2001, č. 9, s. 2-5.
- MARKOVÁ, Hana. Daň z příjmů fyzických osob za rok 2001 a v roce 2002. *Zdravotnictví a právo*, 2002, č. 2, s. 2-6.
- MARKOVÁ, Hana. Úhrada části nákladů zaměstnancům za používání mobilních telefonů. *Daně a účetnictví pro každého*, 2003, č. 2, s. 7-9.
- MARKOVÁ, Hana. Platby za komunální odpad. *Daně a účetnictví pro každého*, 2003, č. 2, s. 20-21.
- MARKOVÁ, Hana. Daň z nemovitostí. *Obec a finance*, 2003, č. 5, s. 22.
- MARKOVÁ, Hana. Případné zavedení místních daní rozpoutává u nás diskusi. *Moderní obec*, 2003, č. 12, s. 30-31.

- MARKOVÁ, Hana. Daňová evidence a některé další změny v dani z příjmů fyzických osob v roce 2004. *Zdravotnictví a právo*, 2004, roč. 8, č. 3, s. 12-16.
- MARKOVÁ, Hana. Platební povinnosti poplatkového charakteru na úseku ochrany životního prostředí. *Daně*, 2004, roč. 12, č. 10-11, s. 2-9.
- MARKOVÁ, Hana. Současné trendy ve finančním právu. *Obchodní právo*, 2004, č. 8, s. 82-92.
- MARKOVÁ, Hana. Role Paktu stability a růstu v rozpočtovém hospodaření. Finanční právo v souvislostech potřeb národního státu a harmonizace práva EU - Olomouc 2005. *Mezinárodní a srovnávací revue*, 2005, č. 14, s. 17-25.
- MARKOVÁ, Hana. Daně z příjmů v roce 2004 a v roce 2005. *Zdravotnictví a právo*, 2005, č. 2, s. 2-7.
- MARKOVÁ, Hana. Zaměstnanecké výhody a jejich daňové souvislosti. *Zdravotnictví a právo*, 2005, č. 12, s. 18-21.
- MARKOVÁ, Hana. Několik poznámek ke zdanění příjmů fyzických osob za rok 2006. *Zdravotnictví a právo*, 2007, č. 2, s. 23-28.
- MARKOVÁ, Hana, BOHÁČ, Radim, KARFÍKOVÁ, Marie. The Reform of Public Finance in the Czech Republic. *Wydział Prawa Uniwersytetu w Białymstoku*, 2009, s. 53-62.
- MARKOVÁ, Hana. Malá exkurze k některým otázkám finančního hospodaření obcí. *Acta Universitatis Carolinae - Iuridica 1*, 2010, s. 235-242.
- MARKOVÁ, Hana. Real Estate Tax in the Czech Republic. *Social Sciences Studies*, 2010, No. 2(6), s. 85-91.
- MARKOVÁ, Hana. Tax system as an instrument of solving the financial crisis. *Education and Science without borders*. MK ČR E 19362, N° 3 (1/2011), s. 54-58.
- MARKOVÁ, Hana, NOVOTNÝ, Petr, VONDRÁČKOVÁ, Pavlína. Daňová soustava České republiky. *Pravovedenije*, 2010, č. 4, s. 22-34.
- MARKOVÁ, Hana, KOHAJDA, Michael. Právní regulace finančního trhu v České republice. *Pravovedenije*, 2010, č. 4, s. 35-40.
- MARKOVÁ, Hana. Problematika souběhu výkonu funkcí z pohledu finančního práva. *Soudce*, 2011, č. 5-6, s. 37-38.

MARKOVÁ, Hana, ČERNIKOVÁ, Eva. Институты бюджетного права в законодательстве России и Чешской Республики (бюджетная ответственность и регулирование задолженности государства). *Sovremennoje pravo*, 2012, č. 7, s. 172.

MARKOVÁ, Hana. Daňové povinnosti veřejně prospěšných poplatníků. *Všehrd*, 2014, č. 3. Dostupné zde: https://www.vsehrd.cz/clanek/danove-povinnosti-verejne-prospesnych-poplatniku_203732fb-81a5-41eb-ae73-6b50b05d8ec8

MARKOVÁ, Hana, KOPECKÝ, Martin, SUCHÁNEK, Radovan. The process of budgeting and issues of indebtedness in the Czech republic. *The Lawyer Quarterly*, 2014, vol. 4, no. 2, s. 119-131.

MARKOVÁ, Hana. Cizinci, národnostní menšiny a rozpočtové souvislosti. *AUC Iuridica*, 2013, č. 1, s. 21-28.

MARKOVÁ, Hana. Daň z nabytí nemovitých věcí. *AUC Iuridica*, 2013, č. 3, s. 59-66.

MARKOVÁ, Hana. Daňové novinky 2015 pro všechny. *Právní prostor*, 8. 6. 2015. Dostupné z: <http://www.pravniprostor.cz/clanky/financni-pravo/danove-novinky-2015-pro-vsechny>

MARKOVÁ, Hana. Osvobození od daně z příjmů a oznamovací povinnost. *Daně a finance*, 2015, Supplementum č. 1, s. 15-17.

MARKOVÁ, Hana, BUYANKINA, Anna. Принцип публичности (гласности) бюджетного процесса в Российской Федерации и государственных бюджетов в Чешской Республике. *Sovremennoje pravo*, 2016, č. 5, s. 115-119.

MARKOVÁ, Hana. Dotace a obce. *Přehled daňového a poplatkového práva*, 2016, č. 2, s. 4-6.

MARKOVÁ, Hana. Nové tendence v rozvoji finančního práva. Svištov - Bulharsko, 1988, s. 92-98.

MARKOVÁ, Hana. Finanční zdroje místních společenství a Evropská charta místní samosprávy v podmínkách ČR. In: RADVAN, Michal, MRKÝVKA, Petr et al. *Financování územní samosprávy ve sjednocující se Evropě*. Brno: Masarykova univerzita, 2005.

MARKOVÁ, Hana. Vlastní nebo sdílené daně obcím? *Dny veřejného práva*, Brno: Masarykova univerzita, 2007, s. 503-511.

- MARKOVÁ, Hana. Víno a finanční právo. In: DAMOHORSKÝ, Milan et al. *Pocta Doc. JUDr. Jaroslavu Drobníkovi, CSc. k jeho 70. narozeninám*. Praha: Právnická fakulta UK, 2007, s. 85-92.
- MARKOVÁ, Hana. Rozpočtové určení daní a ústavní pořádek. In: KLÍMA, Karel, JIRÁSEK, Jiří et al. *Pocta Jánu Grónskému*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, s. 556-561.
- MARKOVÁ, Hana. Fondy a jejich místo v systému finančního hospodaření státu. In: ČERNÁ, Stanislava et al. *Pocta Stanislavu Plívovi k 75. narozeninám*. Praha: Wolters Kluwer, 2008, s. 220-227.
- MARKOVÁ, Hana. Zásady nejen rozpočtové. *Dny práva*. Brno: Masarykova univerzita, 2008, s. 205-211.
- MARKOVÁ, Hana. Rozpočtové výdaje – jejich povaha a členění. *Dny práva*. Brno: Masarykova univerzita, 2009, s. 691-700.
- MARKOVÁ, Hana. Rovnost žen a mužů z pohledu rozpočtového práva. In: DVOŘÁK, Jan et al. *Pocta Sentě Radvanové k 80. narozeninám*. Praha: ASPI a.s., 2009, s. 303-311.
- MARKOVÁ, Hana. Daně a cestovní ruch. *Pocta Milanu Bakešovi k 70. narozeninám*. Praha: Leges, 2009, s. 233-240.
- MARKOVÁ, Hana. Postavení rozpočtového práva v systému finančního práva. *Pocta profesorovi Slovinskému*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislavě, Právnická fakulta, 2009, s. 63-68.
- MARKOVÁ, Hana. Rozpočtová odpovědnost. *Dny práva*. Brno: Masarykova univerzita, 2010, s. 691-700.
- MARKOVÁ, Hana. Kde hledat cesty k posílení obecních rozpočtů? *Dny práva*. Brno: Masarykova univerzita, 2012, s. 245-255.
- MARKOVÁ, Hana. Možnosti konstitucionalizace rozpočtového práva jako součásti práva finančního. *Dny práva*. Brno: Masarykova univerzita, 2013, s. 2072-2076.
- MARKOVÁ, Hana. Možnosti finančního práva při řešení současné hospodářské krize. *Bratislavské právnické fórum*, 2013, s. 134-138.
- MARKOVÁ, Hana. *Aktuální problémy finančního práva v podnikatelském prostředí ČR a EU. 2. díl*. Praha: Troas s.r.o, 2014, s. 188-194.

MARKOVÁ, Hana, KARFÍKOVÁ, Marie. Principy tvorby finančního práva a legální definice. In: ČIČKÁNOVÁ, Daniela, HAPČOVÁ, Ivana, MIČÁTEK, Vladislav. *Dopad nepresností legálních definícií a zákonnej úpravy na vymožitelnost práva. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie Bratislavské právnické fórum 2015*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta, s. 492-498. Dostupné z: <http://lawconference.sk/bpf/sprava/files/zborniky/5th%20session.pdf>.

MARKOVÁ, Hana. Finanční leasing a jeho odraz v daňovém právu. In: POLÁČEK, Bohumil et al. *Pocta prof. K. Růžičkovi k 70. narozeninám*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 267-270.

KAFÍRKOVÁ, Marie. Financovye discipliny v Rossii i v Čechii: Istoriko-pravovoj obzor razvitija. *Современное право*, 2016, č. 7, s. 121-126.

KAFÍRKOVÁ, Marie. Daňové právo a jeho postavení v České republice. *Daně a finance*, 2015, Supplementum, s. 2-5.

KARFÍKOVÁ, Marie. Obecně ke vztahu rekodifikace soukromého práva a daňových zákonů. *Acta Universitatis Carolinae – Iuridica* 3, 2013, s. 9-17.

KARFÍKOVÁ, Marie. Pro ty, co mají rádi změny, je oblast daňových předpisů rájem. *Právní rádce*, 2013, č. 2, s. 16-19.

KARFÍKOVÁ, Marie. Dohled a etika z právního pohledu. *Auditor*, 2013, č. 3, s. 22-24.

KARFÍKOVÁ, Marie, KARFÍK, Zdeněk. Daňové povinnosti obecně a daň z příjmů fyzických osob. *Soudce*, 2012, č. 3, s. 9-15.

KARFÍKOVÁ, Marie, KARFÍK, Zdeněk. Pozemky ve světle nové právní úpravy v občanském zákoníku a daň z nemovitostí. *Rodinné listy*, 2012, č. 1, s. 23-26.

KARFÍKOVÁ, Marie, KARFÍK, Zdeněk. Rozpočtová a daňová reforma podle Karla Engliše. *Právník*, 2012, č. 4, s. 392-402.

KARFÍKOVÁ, Marie. Skladování druhově určeného zboží. *Soudce*, 2012, č. 11/12, s. 4-8.

KARFÍKOVÁ, Marie, BAKEŠ, Milan, BOHÁČ, Radim, KOTÁB, Petr, REZKOVÁ, Jaroslava. Koncepce financovogo prava v Českoj Respublike. Izvestija vyššich učebnych zavedenij. *Pravovedenije*, 2010, č. 5, s. 42-51.

KARFÍKOVÁ, Marie. Dědicové Karla Engliše. *Právo & byznys*, 2011, č. 5, s. 40-43.

KARFÍKOVÁ, Marie, BOHÁČ, Radim, MARKOVÁ, Hana. The reform of public finance in the Czech Republic. In: *The basic problems of public finance reforms in the 21st century in Europe*. Bialystok: Wydział Prawa Uniwersytetu w Białymstoku, 2009, s. 53-61.

KARFÍKOVÁ, Marie. Širší souvislosti a dopady nové právní úpravy auditorské profese do práva ČR. *Auditor*, 2009, č. 7, s. 26-27.

KARFÍKOVÁ, Marie. 100. výročí úmrtí Josefa Hlávky. *Právník*, 2008, č. 6, s. 695-701.

KARFÍKOVÁ, Marie, KARFÍK, Zdeněk. Švehla a Československo. *Právník*, 2009, č. 2, s. 208-212.

KARFÍKOVÁ, Marie. Právní úprava státního dozoru v pojišťovnictví. *Mezinárodní a srovnávací právní revue*, 2005, č. 14, s. 170-179.

KARFÍKOVÁ, Marie. Zdaňování příjmů ze závislé činnosti v roce 2000. *Praktický poradce v daňových otázkách*, 2000, č. 7, s. 1-12.

KARFÍKOVÁ, Marie. Pojištění a jeho právní úprava. *Daně*, 1999, č. 9, s. 2-4.

KARFÍKOVÁ, Marie. Pojištění odpovědnosti z provozu vozidla. *Daně*, 1999, č. 11, s. 2-6.

KARFÍKOVÁ, Marie. Pojištění odpovědnosti z provozu vozidla. *Daně a bilance*, 1999, č. 24, s. 299-312.

KARFÍKOVÁ, Marie. Zdaňování příjmů ze závislé činnosti v roce 1999. *Daně a bilance*, 1999, č. 5, s. 21-28.

KARFÍKOVÁ, Marie. Daně z příjmů a jejich novelizace v roce 1998. *Daně a bilance*, 1998, č. 18, s. 129-138.

KARFÍKOVÁ, Marie. Daně z příjmů po změnách k 1. 1. 1997. *Daně a bilance*, 1997, č. 3, s. 1-14.

KARFÍKOVÁ, Marie. Daně z příjmů. *Právo a podnikání*, 1997, č. 1, s. I-XII příl.

KARFÍKOVÁ, Marie. Novela zákona o daních z příjmů. *Daně a bilance*, 1997, č. 23, s. 1-15.

KARFÍKOVÁ, Marie. Sankce ve smyslu zákona o správě daní a poplatků. *Daně a bilance*, 1995, č. 11, s. 1-8.

KARFÍKOVÁ, Marie. Daň z příjmů po novele ze dne 29. června 1995. *Daně a bilance*, 1995, č. 18, s. 1-8.

KARFÍKOVÁ, Marie. Daň z příjmů po novele ze dne 29. června 1995. *Daně a bilance*, 1995, č. 19, s. 1-10.

KARFÍKOVÁ, Marie. O daních. *Právní rádce*, 1994, č. 3, s. 21-24.

KARFÍKOVÁ, Marie. Daně z příjmů. *Daně a bilance*, 1993, č. 4/5, s. 1-24.

KARFÍKOVÁ, Marie. Změny v právní úpravě daní z příjmu. *Daně a bilance*, 1993, č. 13, s. 1-10.

KARFÍKOVÁ, Marie, DOLEŽALOVÁ, Ludmila. Než si zvykneme... *Svobodné slovo*, 1993, č. 21, s. 9.

Příspěvky ve sborníku

BAKEŠ, Milan. K připravované daňové reformě. In: BEJKEČ, Josef, KRATOCHVÍL, Vladimír, TELEČ, Ivo. *Ve službách práva. Sborník příspěvků k 10. výročí založení pobočky nakladatelství C. H. Beck v Praze*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 157-163.

BAKEŠ, Milan. Národní plán zavedení eura v České republice. In: BALKO, Ladislav et al. *Zborník príspevkov z konferencie Úloha práva v procese menovej sukcie*. Bratislava: Elsa, 2008, s. 85-94.

BAKEŠ, Milan. Laudatio, ale i špetka teorie. In: VRABKO, Marián, ŠKROBÁK, Ján. *Pocta profesorovi Slovinskému*. 1. vydání. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta, 2009, s. 47-52.

BAKEŠ, Milan, BOHÁČ, Radim, KARFÍKOVÁ, Marie, KOTÁB, Petr. Koncepcija finansovogo prava v Českoj Respublike. Izvestija vyššich učebnych zavedenij. *Pravovedenije*, 2010, č. 5, s. 42-51.

BAKEŠ, Milan. *Devizový zákon a předpisy související*. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 1996, 210 s.

BAKEŠ, Milan. Zákon o dani z příjmů. In: *Daňové a finanční právo II*. 1 vydání. Praha, C. H. Beck, 1996.

BAKEŠ, Milan. Recent Securities IAN Developments. In: *International Bar Association*, London, IBA, 1996, s. 1-10.

BAKEŠ, Milan. *Veřejná správa a právo: pocta prof. JUDr. Dušanu Hendrychovi k 70. narozeninám*. 1. vydání. Praha, C. H. Beck, 1997, s. 243-248.

BAKEŠ, Milan. *Právní normy a doporučení pro podnikatele v zemědělství*. 1. vydání. Praha: Ministerstvo zemědělství, 1998, s. 1-5.

BAKEŠ, Milan. *Zákon o daních z příjmů (Law of Income Taxes – Commentary)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1998, 302 s.

BAKEŠ, Milan. Daň z přidané hodnoty. Daně. Měna. Silniční daň. Daně z příjmů. Majetkové daně. In: *Velký domácí právník*. 1. vydání, Praha, Reader's Digest výběr, 1999, s. 67-220.

BAKEŠ, Milan. Daně, poplatky a ústavní právo. In: JIRÁSKOVÁ, Věra, SUCHÁNEK, Radovan et al. *Pocta Prof. JUDr. Václavu Pavlíčkovi, CSc. k 70. narozeninám*. 1. vydání. Praha: Linde, 2004, s. 562-571.

- BAKEŠ, Milan. K historii i současnosti daňového systému ČR. In: *Aktuálne otázky finančného práva a daňového práva v Českej republike a na Slovensku*. 1. vydání. Košice, Univerzita P. J. Šafárika, 2006, s. 16-25.
- BAKEŠ, Milan. K historii i současnosti daňového systému České republiky. In: DAMOHORSKÝ, Milan. *Pocta Doc. JUDr. Jaroslavu Drobníkovi, CSc. k jeho 70. narozeninám*. 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta v nakl. Vodnář, 2007, s. 21-29.
- BAKEŠ, Milan, PAULIČKOVÁ, Alena. *Finančné právo na Slovensku a v Čechách*. 1. vydání. Bratislava, Eurounion, 2007.
- BAKEŠ, Milan. Institucionální uspořádání regulace a dohled nad finančním trhem. In: KLÍMA, Karel, JIRÁSEK, Jiří. *Pocta Jánu Grónskému*. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, s. 494-504.
- BAKEŠ, Milan. Integrace dohledu nad finančním trhem. In: ČERNÁ, Stanislava et al. *Pocta Stanislavu Plívovi k 75. narozeninám*. 1. vydání. Praha: ASPI a.s., 2008, s. 13-28.
- BAKEŠ, Milan. Banky a současná finanční krize. In: BĚLINA, Miroslav et al. *Pocta Petru Trösterovi k 70. narozeninám*. 1. vydání. Praha: ASPI a.s., 2009, s. 32-39.
- BAKEŠ, Milan, KARFÍKOVÁ, Marie, MARKOVÁ, Hana, BOHÁČ, Radim, KOTÁB, Petr, NOVOTNÝ, Petr, VONDRÁČKOVÁ, Pavlína. Daňové právo České republiky v kontextu s právem Evropské unie. In: TOMÁŠEK, Michal et al. *Nové jevy v právu na počátku 21. století, III. Proměny veřejného práva*. Praha: Karolinum, 2009, s. 250-258; s. 299-302.
- BAKEŠ, Milan. Finanční právo. Josef Drachovský. In: SKŘEJPKOVÁ, Petra et al. *Antologie československé právní vědy v letech 1918 – 1939*. 1. vydání. Praha: Linde, s. 617-626.
- BAKEŠ, Milan, VONDRÁČKOVÁ, Pavlína. Mezinárodní únosy dětí. In: DVOŘÁK, Jan et al. *Pocta Sentě Radvanové k 80. narozeninám*. 1. vydání. Praha: ASPI a.s., 2009, s. 27-39.
- BAKEŠ, Milan. Aktuální otázky finančního práva ve světle hospodářské a finanční krize. In: BOHÁČ, Radim et al. *Aktuální otázky financí a finančního práva z hlediska fiskální a monetární podpory hospodářského růstu v zemích střední a východní Evropy po roce 2010*. 1. vydání. Praha: Leges, 2010, s. 80-88.
- BAKEŠ, Milan. Daňový systém v České republice. In: *Daňové právo a jeho rozvoj v národním a mezinárodním kontexte*. 1. vydání. Košice, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2010 s. 43-65.

- BAKEŠ, Milan. Hospodářská krize a její jednotlivé aspekty. In: *Finanční věda a finanční právo v prostředí hospodářské krize*. 1. vydání. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 2010, s. 11-21.
- BAKEŠ, Milan, KARFÍKOVÁ, Marie, KARFÍK, Zdeněk. Tax Aspects of Foreign Investment. In: *Czech Yearbook of International Law*. 1. vydání. New York: Juris Publishing, Inc., 2011, s. 3-22.
- BAKEŠ, Milan. Legal Regulation of and Influence of International Institutions on Financial Markets. In: *Czech Yearbook of International Law*. New York: Juris Publishing, Inc., 2014. s. 87-98.
- KOHAJDA, Michael, SEJKORA, Tomáš. Výdaje vynaložené na příjmy plynoucí ze závislé činnosti. In: *Dny práva 2016*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2017, s. 148 an.
- KOHAJDA, Michael, KOTÁB, Petr. Finanční právo a finanční věda jako pedagogická disciplína na Právnické fakultě Univerzity Karlovy. In: *Sborník z konference Spoločné zasadnutie katedier finančného práva zo Slovenskej a Českej republiky a konferencia*, 21-22. 4. 2016.
- KOHAJDA, Michael. Vývoj zákazu zneužití práva v daňové judikatuře České republiky. In: BABČÁK, Vladimír, Anna ROMÁNOVÁ a Ivana VOJNÍKOVÁ et al. *Daňové právo vs. daňové podvody a daňové úniky. Nekonferenčný zborník vedeckých prác. I. diel*. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2015, s. 273-281.
- KOHAJDA, Michael. Vztah mezi pojmy „spotřebitel“ v soukromém právu a „klient“ v právu finančního trhu. In: MRKÝVKA, Petr, Dana ŠRÁMKOVÁ a Jiří VALDHANS et al. *Dny práva 2013: Interakce soukromého a finančního práva*. Brno: Masarykova univerzita, 2014, s. 211-217.
- KOHAJDA, Michael. Změna organizace dohledu nad finančním trhem ve Velké Británii jako možná inspirace pro Evropskou unii. *Acta Iuridica Olomucensia*, 2014, roč. 9, supplementum 1, s. 35-40.
- KOHAJDA, Michael. Limity právní regulace v daňovém právu. In: HAMULÁK, Ondrej, MADLEŇÁKOVÁ, Lucie et al. *Limity práva. Sborník z konference Olomoucké debaty mladých právníků 2012*. Praha: Leges, 2012, s. 377-380.

KOHAJDA, Michael. Tax System of the Czech Republic and Anti-Abuse Measures in the Czech Tax Legislation. In: *Repercusiones tributarias de la ampliación de la Unión Europea*. Madrid: Ministerio de Economía y Hacienda, Instituto de Estudios Fiscales, 2010, s. 421-429.

KOHAJDA, Michael. Zneužití práva v aktuálním českém daňovém právu a judikatuře. In: BOHÁČ, Radim. *Aktuální otázky financí a finančního práva z hlediska fiskální a monetární podpory hospodářského růstu v zemích střední a východní Evropy v roce 2010*. Praha: Leges, 2010, s. 300-311.

KOHAJDA, Michael. Několik poznámek o britském modelu ochrany depozit u klientů finančních institucí. In: *Aktuálne problémy finančného práva: zborník z medzinárodnej konferencie konanej dňa 29. apríla 2009 v Bratislave*. Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2009, s. 83-87.

KOHAJDA, Michael. Několik poznámek o přípravě nového zákona o daních z příjmů v České republice. In: HAMULÁK, Juraj, MARTVOŇ, Anton et al. *Mílniky práva v stredoeurópskom priestore 2009*. Bratislava: Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislavě, 2010, s. 781-787.

KOHAJDA, Michael. České daňové právo vs. Dynamika práva a zásada ignorantia iuris neminem excusat. *Olomoucké debaty mladých právníků*, 2008, č. 2, s. 132-139.

KOHAJDA, Michael. Německá inspirace pro český dohled nad finančním trhem. In: *Aktuálne problémy práva a ekonomie a možnosti ich rozvoja v priestore Európskej únie: zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie konanej dňa 1. - 2. júla 2008 v Bratislave*. Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2008, s. 12.

KOHAJDA, Michael. Aspekty základních modelů organizace dohledu nad finančním trhem. In: KREJČIŘÍKOVÁ, Kateřina. *Mílniky práva v stredoeurópskom priestore 2008*. Bratislava: Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislavě, 2008, s. 613-620.

KOHAJDA, Michael. Velká Británie jako zdroj inspirace pro český dohled nad finančním trhem. In: KRÁLIK, Jozef, ŠIMONOVÁ, Jana, SUJA, Marian. *Politika, právo, ekonomika a spoločnosť - súčasnosť a vize do roku 2025: mezinárodní virtuální interdisciplinární vědecká konference 2008, Kunovice, 15. duben 2008*. Kunovice: Evropský polytechnický institut, s.r.o., 2008, s. 135-138.

KOHAJDA, Michael. Modely organizace dohledu nad finančním trhem v Evropské unii. In: HAMULÁK, Ondrej. *Debaty mladých právníků 2007*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2007, s. 181-184.

KOHAJDA, Michael. Několik základních poznámek o dohledu nad finančním trhem na Slovensku a jeho vztahu k české právní úpravě této oblasti. In: *Sborník příspěvků z konference Monseho olomoucké právnícké dny*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2007, s. 406-415.

KOHAJDA, Michael. Spolufinancování úkolů veřejné správy soukromým sektorem - public private partnership projekty. In: *Stretnutie finančných paníko: zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie Financovanie verejnej správy (aktuálne problémy) konanej 12. a 13. apríla 2007, Liptovský Ján*. Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2007, s. 89-93.

KOHAJDA, Michael. Pojem "dohled" a jeho užití v současné české legislativě. In: *Milníky práva v stredoeurópskom priestore 2007*. Bratislava: Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislavě, 2007, s. 516-523.

KOHAJDA, Michael. Teoretické aspekty postavení České národní banky po 1. dubnu 2006. In: *Naděje právní vědy. Býkov 2006*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006, s. 279-288.

KOHAJDA, Michael. Formální způsoby osvobození od daňové povinnosti. In: MALACKA, Michael et al. *Sborník příspěvků z konference Monseho olomoucké právnícké dny*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006, s. 568-573.

KOHAJDA, Michael. Role studentských reprezentací v kontrole kvality VŠ vzdělávání. In: *Hodnocení kvality vysokých škol - sborník příspěvků z 6. semináře z cyklu "Hodnocení kvality vysokých škol", Ústí nad Labem, 25. - 26. 1. 2005*. Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, 2005, s. 56-57.

KOHAJDA, Michael. Development of Legislation on Financial Conglomerates Supervision in the Czech Republic. In: ŠTRKOLEC, Miroslav et al. *Current questions of the efficiency of public finance, financial law and tax law in the countries of Central and Eastern Europe: IVth International Scientific Conference, Košice, August 30th - 31st 2005*. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2005, s. 37.

KARFÍKOVÁ, Marie, KARFÍK, Zdeněk. Je daňové penále trestem? (v kontextu judikatury Nejvyššího správního soudu). In: *Právo, Obchod, Ekonomika VI*. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2016, s. 295-308.

KARFÍKOVÁ, Marie, KARFÍK, Zdeněk. Kodifikace ve finančním právu v České republice. In: SUCHOŽA, Jozef, HUSÁR, Ján, HUČKOVÁ, Regina. *Právo, Obchod, Ekonomika V*. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2015, s. 188-199.

KARFÍKOVÁ, Marie, BOHÁČ, Radim. Considerations about the System of Financial Law and Financial Science. In: MRKÝVKA, Petr et al. *System of Financial Law: General Part*. Brno: Masarykova univerzita, 2015, s. 26-41.

KARFÍKOVÁ, Marie, MARKOVÁ, Hana. Principy tvorby finančního práva a legální definice. In: *Bratislavské právnické fórum 2015*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislavě, Právnická fakulta, 2015, s. 492-498.

KARFÍKOVÁ, Marie, KARFÍK, Zdeněk. Předcházení daňovým únikům v ČR. In: BABČÁK, Vladimír, ROMÁNOVÁ, Anna, VOJNÍKOVÁ, Ivana et al. *Daňové právo vs. daňové podvody a daňové úniky*. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2015, s. 253-260.

KARFÍKOVÁ, Marie. Recodification of private law and tax laws in the Czech Republic. In: *Правовые и управленческие проблемы деятельности государства и хозяйствующих субъектов: российский и международный опыт*. Moskva: Интеграция, 2014, s. 293-304.

KARFÍKOVÁ, Marie, KARFÍK, Zdeněk. Daňové právo v České republice po účinnosti nového občanského zákoníku. *Právo, obchod, ekonomika IV*. Košice: Univerzita P. J. Šafárika v Košiciach, 2014, s. 119-126.

KARFÍKOVÁ, Marie, KARFÍK, Zdeněk. The Role of Foundations at the Beginning of the 21st Century. In: BĚLOHLÁVEK, Alexander, ROZEHNALOVÁ, Naděžda, ČERNÝ, Filip et al. *Czech Yearbook of International Law*. Huntington: Juris Publishing, Inc, 2014, s. 155-170.

KARFÍKOVÁ, Marie, KARFÍK, Zdeněk. Daňové právo ve světle rektifikace soukromého práva a daňových zákonů. In: *Právo, obchod, ekonomika III.: Zborník vedeckých prác*. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2013, s. 96-104.

KARFÍKOVÁ, Marie, KARFÍK, Zdeněk. Daňová politika v České republice. In: ČERVENÁ, Karolína et al. *Vybrané otázky daňovej politiky Európskej únie a jej členských štátov: nekonferenčný zborník vedeckých prác*. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, 2013, s. 129-149.

KARFÍKOVÁ, Marie, KARFÍK, Zdeněk. Daňová politika v České republice. In: ROMÁNOVÁ, Anna, ČERVENÁ, Karolína et al. *Vybrané otázky daňové politiky EÚ a jej členských štátov*. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2012, s. 29-31.

KARFÍKOVÁ, Marie, KARFÍK, Zdeněk. Hospodaření s rozpočtovými prostředky a rozpočtová odpovědnost v České republice. In: *Právo, obchod, ekonomika II.: Zborník vedeckých prác: Rekodifikácia súkromného práva v štátoch "Višegrádskej štvorky": Fúzie obchodných spoločností: Právo - obchod - ekonomika (vzájemné interakcie)*. Praha: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v nakl. Leges, 2012, s. 447-454.

KARFÍKOVÁ, Marie, KARFÍK, Zdeněk. Právní úprava procesního daňového práva v České republice. In: *Finanse publiczne i prawo finansowe – realia i perspektywy zmian*. Białystok: Temida2, 2012, s. 440-449.

KARFÍKOVÁ, Marie, KARFÍK, Zdeněk. Some of the current problems of tax law in the Czech Republic. In: *Nalogovoje i bjudžetnoje pravo: sovremennye problemy imušestvennych otnošenij*. Voronež: Vydavatelství Voronežské státní univerzity, 2012, s. 367-373.

KARFÍKOVÁ, Marie, KARFÍK, Zdeněk. State Funds of Czech Republic. In: *Public finances – Administrative autonomies*. Győr: Universitas-Győr Nonprofit Kft., 2012, s. 193-209.

KARFÍKOVÁ, Marie, BAKEŠ, Milan, KOTÁB, Petr, BOHÁČ, Radim. Pojetí finančního práva v České republice. *Acta Universitatis Carolinae – Iuridica* 4, 2010, s. 7-15.

KARFÍKOVÁ, Marie, KARFÍK, Zdeněk. Daňový systém v České republice jako jeden z regulačních nástrojů ekonomiky. *Právo - obchod - ekonomika*. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2011, s. 163-180.

BAKEŠ, Milan, KARFÍKOVÁ, Marie, KARFÍK, Zdeněk. Tax Aspects of Foreign Investment. In: BĚLOHLÁVEK, Alexander, ROZEHNALOVÁ, Naděžda et al. *Czech Yearbook of International Law. Rights of the Host States within the System of International Investment Protection. Vol. 2*. New York, Juris Publishing, Inc., 2011, s. 3-22.

KARFÍKOVÁ, Marie, KARFÍK, Zdeněk. Některé aktuální problémy veřejných financí. In: BOHÁČ, Radim et al. *Aktuální otázky financí a finančního práva z hlediska fiskální a monetární podpory hospodářského růstu v zemích střední a východní Evropy po roce 2010*. Praha: Leges, 2010, s. 277-289.

KARFÍKOVÁ, Marie, KARFÍK, Zdeněk. Děti a daně. In: DVOŘÁK, Jan et al. *Pocita Sentě Radvanové k 80. narozeninám*. Praha, ASPI a.s., 2009, s. 241-253.

- KARFÍKOVÁ, Marie. Měna a její právní úprava. In: VRABKO, Marián, ŠKROBÁK, Ján et al. *Pocta profesorovi Slovinskému*. Bratislava: Univerzita Komenského, 2009, s. 133-146.
- KARFÍKOVÁ, Marie, KARFÍK, Zdeněk. Zákoník práce a daň z příjmů. In: BĚLINA, Miroslav et al. *Pocta Petru Trösterovi k 70. narozeninám*. Praha: Wolters Kluwer, 2009, s. 191-200.
- KARFÍKOVÁ, Marie. Daně a poplatky ve světle ústavního pořádku. In: KLÍMA, Karel, JIRÁSEK, Jiří et al. *Pocta Jánů Gronsckému*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, s. 547-555.
- KARFÍKOVÁ, Marie, KARFÍK, Zdeněk. Právní úprava zdaňování nemovitostí. In: ČERNÁ, Stanislava et al. *Pocta Stanislavu Plívovi k 75. narozeninám*. Praha: ASPI a.s., 2008, s. 151-164.
- KARFÍKOVÁ, Marie. Navrhované změny v daňovém systému v České republice - 'ekologická daň'. *Stretnutie finančných právníkov*. Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2007, s. 81-88.
- KARFÍKOVÁ, Marie. Nalogovaja sistema v Češskoj Respublike v kontekste prisojedinenija k Jevropejskomu Sojuzu. *Finansovoje pravotvorčestvo i pravoprimerenije v gosudarstvach Central'noj i Vostočnoj Jevropy*. Grodno: Grodnenskij gosudarstvennyj universitet imeni Janki Kupaly, 2006, s. 51-57.
- KARFÍKOVÁ, Marie. Zastupování ve věcech daňových - daňové poradenství. In: BALKO, Ladislav et al. *Finančnoprávne epištoly: medzinárodný finančnoprávny zborník*

9. Přehled publikovaných prací autora

1) Publikace, ve kterých byly uveřejněny dílčí výstupy disertační práce

Odborný komentář

- ZRŮST, Lukáš - KOZÁK, Jan - BROŽ, Jaroslav et al.. *Insolvenční zákon: komentář*. 4 vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2018. Neuveden. 1801 s. ISBN 978-80-7552-932-9.
 - § 367 až § 388

Odborné články

- ZRŮST, Lukáš. Krize na finančním trhu. In: MRKÝVKA, Petr - CZUDEK, Damian - VALDHANS, Jiří. *Dny práva 2015 - Days of Law 2015: Část V. Dohled, dozor, kontrola ve veřejné finanční činnosti*. Brno: Masarykova univerzita, 2016, Spisy Masarykovy univerzity, řada teoretická, svazek č. 549, s. 506-519. ISBN 978-80-210-8196-3.
- ZRŮST, Lukáš. Krize na finančním trhu - Garanční systém finančního trhu. *Daně a finance*, 2015, **23** (2), 20-26. ISSN 1801-6006.
- ZRŮST, Lukáš. Nástroje řešení krize finanční instituce. *Insolvenční zóna*, 2018, **2018** (7), 6-7. ISSN 0000-0000.
- ZRŮST, Lukáš. Finanční instituce a způsob řešení jejich úpadku. *Epravo.cz*, 2015, **2015** (20.5.), nestránkováno. ISSN 1213-189X.
- ZRŮST, Lukáš. Selhání finanční instituce - řešení krize s ukončením činnosti. *Soukromé Právo*, 2018, **6** (10), 5-13. ISSN 2533-4239.
- ZRŮST, Lukáš. Garanční systém finančního trhu. *Soukromé Právo*, 2018, **7** (10), 45. ISSN 2533-4239.
- ZRŮST, Lukáš. Selhání finanční instituce – 1 část. *Soukromé Právo*, 2018, **9** (10), 15. ISSN 2533-4239.
- ZRŮST, Lukáš et al.. Systém pojištění vkladů u finančních institucí. In: *Peníze v právu a ekonomice*. 1 vyd. Olomouc: Iuridicum Olomoucense, o.p.s, 2015, Neuveden, s. 143-151. ISBN 978-80-87382-70-7.
- ZRŮST, Lukáš - JANOVEC, Michal. Dohled ČNB nad subjekty finančního trhu. In: KYSELOVSKÁ, Tereza - KADLUBIEC, Vojtěch - PROVAZNÍK, Jan - SPRINGINSFELDOVÁ, Nelly - VIRDZEKOVÁ, Alice. *Cofola 2015*. 1 vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2015, Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity, řada teoretická, Edice Scientia, svazek č. 532, s. 1029-1042. ISBN 978-80-210-7976-2.

2) Publikace, ve kterých byly přijaty dílčí výstupy disertační práce k uveřejnění

Odborný komentář

- ZRŮST, Lukáš - KOZÁK, Jan - BROŽ, Jaroslav et al.. *Insolvenční zákon: komentář*. 5 vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2019 – *připravuje se*
 - § 367 až § 388

Připravované monografie

- Ekonomické selhání velkých korporací
- Komentář zákona o spořitelních a úvěrních družstvech

3) *Publikace disertační práce*

Selhání subjektů finančního trhu – disertační práce

- Selhání subjektů finančního trhu – bude publikováno u nakladatelství Wolters Kluwer, a.s., k tomu bližší příložené potvrzení o publikaci v podobě monografie.

4) *Publikace, ve kterých nebyly uveřejněny dílčí výstupy disertační práce*

Odborné články

- ZRŮST, Lukáš. Daňové úniky při převodech bytů v družstevním vlastnictví. In: BABČÁK, Vladimír - ROMÁNOVÁ, Anna - VOJNÍKOVÁ, Ivana. *Daňové právo vs. daňové podvody a daňové úniky : nekonferenčný zborník vedeckých prác, II. diel.* 1 vyd. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Právnická fakulta, 2015, s. 413-428. ISBN 978-80-8152-304-5.
- ZRŮST, Lukáš et al.. Systém pojištění vkladů u finančních institucí. In: *Peníze v právu a ekonomice.* 1 vyd. Olomouc: Iuridicum Olomoucense, o.p.s, 2015, Neuveden, s. 143-151. ISBN 978-80-87382-70-7.

Připravované monografie

- Daňová problematika v insolvenčním řízení
- Finanční gramotnost - jak se nedostat do dluhové pasti - exekuce, insolvence pro spotřebitele (kniha psaná laickým jazykem s focusem na spotřebitele)
- Komentář zákona o finančních konglomerátech
- Komentář k ustanovením zákona o podnikání na kapitálovém trhu